

kadına yönelik şiddete karşı BTS'de Örgütlenelim

DERGİSİ

kadın

04

Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası
United Trade Union Of Transport Employee

25 **kasım**

kadına yönelik
şiddete karşı
uluslararası
dayanışma ve
mücadele günü

İçindekiler

Merkez Kadın Sekreterliği Yazısı.....	2
Güldünya'ya Mektup.....	4
25 Kasım Tarihçe.....	7
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele; Türkiye Deneyiminin Kısa Bir Anlatısı.....	8
Buluşma.....	10
Çalışma Yaşamında Geri Bırakılmışlığımız!.....	11
Savaşta En Büyük Bedeli Kadınlar Ödüyor!.....	14
Ünzile de Kadın Ben de.....	15
Nasıl Bir Anayasa İstiyoruz!.....	16
Flora Tristan; Bir Paryanın Sosyalist ve Feminist Olarak Portresi.....	18
Yaşamda, Çalışma Yaşamında ve Sendikalarda Kadın Olmak.....	20
Kadın Çalışanların Sorunları.....	23
2011 Nobel Barış Ödülü.....	25
Mobbing İşyeri Terörü.....	26
Meme Kanseri.....	28
Depremde Kadın Olmak.....	30
Kitap Tanıtımı.....	32

Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası (BTS)
Adına Sahibi: Yavuz Demirkol
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Erdal Uysal
Yönetim Yeri: Mithatpaşa Cad. No: 62/20 Kızılay / ANKARA
Tel: 0.312 424 04 70-71 - **Fax:** 0.312 424 04 72
Web: www.bts.org.tr - **e-posta:** info@bts.org.tr
(BTS HABER DERGİSİ Özel Sayısıdır / 25.11.2011)
Baskı: Algi Tanıtım Adakale Sokak 25/27 Kızılay/ANKARA
Tel: 0.312 434 25 00

merhaba

Merhabalar yine, yeni bir BTS Kadın dergisi ile beraberiz.

Bundan önce üç kez çıkan BTS Kadın dergisinin elinizde olan dördüncü sayısıdır.

Sorunlar aynı hatta artarak devam etmekte, bu sorunlara karşı mücadelemizde aynı kararlılıkla sürmektedir.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Uluslararası Dayanışma Günü öncesinde bu derginin

çalışmalarının başlaması umarız bu günün anlamı doğrultusunda kadına yönelik şiddetle mücadele ve dayanışmanın pekişmesine katkı sağlar.

Sendikamız kadına yönelik pozitif ayrımcılık konusunda bu dönem önemli adımlar atmıştır. Bu dönemde merkez kadın komisyonu oluşturulmuş ve çalışmalarını aktif bir biçimde sürdürmektedir. Komisyonumuzun aldığı kararlar, Başkanlar Kurulumuzun onayını da alarak uygulanmaya başlamıştır.

Bu kararlar doğrultusunda;

- Komisyonumuzdan bir kişi bundan sonra başkanlar kurulu katılımcısı olacak ve karar alma sürecinde yer alacaktır.

-Her yıl bir kez BTS Kadın Dergisi düzenli olarak çıkarılacaktır.

-Yakın zamanda sadece kadın üyelerimizin katılımı ile yapacağımız ilk kez bir kadın eğitimini gerçekleştireceğiz.

-Sendikamızın seçimlerinde adaylar arası alınan oyların eşitliği halinde, adaylardan birinin kadın olması durumunda kadın aday seçilmiş sayılacaktır.

Bütün bu olumlu gelişmeler, kadın arkadaşlarımızın sendikamıza daha aktif katılımının olmasıyla çok daha anlam kazanacaktır.

Elinizdeki dergide bazı yazılarda hüzünlenecek, çoğunlukla yazıların satırları arasında kendinizi bulacaksınız. Kadınız ve bu düzende kadın olmak gerçekten zor! Ancak umudu var eden, biz kadınların sarsılmaz ve inatçı mücadele iradesidir.

Gelin özgürleşelim, özgürleştirelim, yaşanır, eşit bir dünya yaratalım. Yan yana, omuz omuza.

Sevgiyle kalın ... Umutla...

Merkez Kadın Komisyonu

Alev EMRE

Genel Kadın Sekreteri

Merhaba arkadaşlar... Sevgiyle selamlıyorum hepimizi!

Sizlerin yüreğine dokunmaktır amacım, eğer becerbilirsem ne ala, sevinciniz hepimizin sevinci, üzüntüleriniz de öyle! Kadın kadına paylaşıyoruz inadına yaşadıklarımızı biliriz ki haksızlıklara direnmektir paylaşımlarımız, ayrıntılarda biz bizi anlarız, yaşadıklarımızı da, kadın olmanın zorluğunu da! Hiç bir şey kendiliğinden değildir öyle değil mi?

Sisteme karşı özgürlük talebimiz var. Uğruna bedeller ödeyerek mücadele ettiğimiz özgürlük. Hele ki varlığını kadın üzerinde kurduğu baskı ve hegemonya ile sürdüren bir sistemin içerisinde yaşıyorsak. Ve Özgürlük var olan yanlışlığı değiştirme talebiyse. Elbette zor olacak, karşısında buna müsaade etmek istemeyen, iktidarını var olan ayrıcalığını sürdürmek isteyen erkek egemen sistem var gücüyle baskısını zulmünü devam ettirecek, biz kadınları sindirmek, yıldırım isteyecektir. Öz olarak biliyoruz ki kadın sorunu sistem sorunudur. Kadınları özgürleşmeyen toplumların özgürleşmesi mümkün değildir.

Kapitalist sistemin dönüşmesini zorlayan en güçlü dinamik, değişim talebi olan ve bunu zorlayan, kadın özgürlük mücadelesidir. Cinsiyetçi eşitsizliği ortadan kaldırmak, hayatın akışını kendi doğallığına kavuşturmak için Kadının Özgürlük Mücadelesi top-

lumsal yapıyı radikal bir dönüşüme zorlar. Sistemin dayattığı Toplumsal Cinsiyetin rollerini kabul etmeyen, kadın özgürlük mücadelesidir. Evde, iş yerinde, sosyal yaşamda kısaca her yerde, sınırları çizilmiş, kısıtlanmış, ne yapacağı, nasıl davranacağı hep tarifli bir yaşamın, biz kadınları mutlu edeceği iddaa edilebilir mi? Baskısıyla, zulmüyle, şiddetiyle sindiren bu kıskaç kadınların ancak kabusu olabilir. Ancak hep birlikte mücadele ile bu kabustan kurtulup güzel yarınları kavuşabiliriz. Buna inanmak yeterli. Gerek ise mücadele etme şartıdır. Bunun özlemi ile dünyada eşit bir yaşam talebi biz kadınların inanç ve sarsılmaz iradesiyle bir gün mutlaka hedefine ulaşacaktır.

Kapitalist sistemin kadın özgürlük mücadelesi karşısında nasıl tehdit altında olduğunu anlamak için Özgürlüğün tanımına bakmamız sanırım yeterli olacaktır.

En genel haliyle, özgürlük, bağlı ve bağımlı olmama, dış etkilerden (etkenlerden) bağımsız olma, engellenmemiş ve zorlanmamış olma halini dile getirmektedir. Buna paralel başka bir gündelik tanımı, insanın kendi kararlarını kendi istemine ve düşüncelerine göre belirleyebilmesi, kendi seçimlerini kendi iradesiyle yapabilmesi olarak belirir. Burada özgürlük bir irade özgürlüğüdür. Tanım bu, biraz tehlikeli olsa da biz kadınlar değiştirmeyi, dönüştürmeyi severiz. Kişinin erişkinliğinin psikolojik tanımı ise kişinin kendi geleceğine yönelik kararlar alabilmesidir.

Yaşamımız için ne kadar anlamlı değil mi? Var olan tüm otoriteleri, baskıyı, şiddeti, tahakkümü reddetmek, koca, ağabey, baba ve devlet karşısında özgürlüğümüzü isteyerek, kendi irademizle kararlarımızı oluşturabilmek. Her yetişkin gibi seçimlerimizi yapma hakkımız vardır. Yeter ki isteyelim. Ve kararlı olalım. Birlikte güçlerimizi birleştirerek mücadele edelim. Zor demeyin inanın imkanı! Başarmak için ilk ve tek şart inanmak arkadaşlar.

Elbette özgürlük talebimize kolayca ulaşamayacağız, sistem özgürlük talebiyle mücadele eden bütün muhaliflere olduğu gibi kadınlara da ayrıcalıklı davranmıyor. Güvenlik güçleriyle, yargısıyla bütün sistemiyle kadına yönelik baskısını zulmünü şiddetini var gücüyle kullanıyor.

Sistemin varlığının devamı, tabii kılmaktan, sömürünün koşulsuz devamından, toplumsal kesimlerin eşitsizliğinin derinleştirilmesinden ve sınıflar çelişkisinin sürdürülmesinden geçmektedir. Emek sermaye mücadelesinde yani sınıflar savaşında bugünkü sistemin tarafı çok açık bellidir. Sömürünün olduğu yerde adaletten, hakkaniyetten bahsetmek safdillik olur. Sorunların sistem içi halledilmesini beklemek sorunu yaratanın, sistemin kendisi olduğunun farkına varmakla eş anlama gelir. Kısacası çözüm kapitalizme karşı ideolojik bilinçle savaşım vermekten başka çarenin olmadığıdır. Emekçiler sömürünün, eşitsizliğin karşısında, ezilenlerin yanında yer alarak mücadele etmeyi benimser. “Mücadele edenler mutlaka kazanmaz fakat nerede bir kazanılmış hak varsa mücadele edenler sayesinde kazanılmıştır” çok sevdiğim bir sözdür.

Bugünün siyasal anlayışı da erkek ege-men kapitalist sistemin en büyük hizmetkarlarından. AKP hükümeti yürüttüğü politikalarda kadınları birey olarak gören bir yaklaşımın değil geleneksel aileyi kutsayan, kadın ve erkeklerin toplumsal rollerini pekiştiren bir anlayışı hakim kılmaya çalışmaktadır. Kadın-erkek eşitliğine darbe vuran ve eşitsizliği derinleştiren gerici muhafazakar söylem ve tutumları ile kadın erkek eşitliğine inmadığını açıkça beyan eden, herkese üç çocuk doğurun diyen bir başbakanın kadının yerinin dört duvar evi olduğunu işaret etmesi, kadın cinayetlerine münferit olaylardır, büyütülmemeli yaklaşımının sonuçları ise 13 yaşındaki bir çocuğun rızasından bahisle (N.Ç nin) tecavüzcülerinin en alt sınırdan ceza almalarının Yargıtay kararı olarak karşımıza çıkmasının koşullarını oluşturmasıdır. AKP'nin kadına yönelik tutumunun en çarpıcı sonucu iktidarının 8 yıllık süresinde kadına yönelik şiddetin 1400 kat artmasıdır. Bu artış AKP'nin kadına yönelik tutumunu ifade eden en somut göstergedir.

Savaşa hayır barış hemen şimdi diyen kadınlar savaşın en ağır bedelini ödeyenler olduğunu haykırmaktadır. Barış istemenin karşılığı ise gaz bombası, tazyikli su ve gözaltılar olmaktadır. Devletin ceberut yüzü her koşulda muhalifleri vurmaktadır.

Aslında kadınlık umut olmaktır. Karamsarlık biz kadınlara yakışmaz. Doğurgan anneliğin şefkati, zulme ve şiddete karşı eğilmez iradesi, yılmaz ve kararlı özgürlük mücadelesi, alanlarda, sokaklarda, okullarda, fabrikada, tarlada, evinde her yerde biz kadınlar hayatın yarısından çok şey ifade ettiğimiz gerçekliği ile hayata tutunarak devam etmekteyiz. Biliyoruz sınıfın kurtuluşundadır kurtuluşumuz, sistemin hem görünmez ev işlerinde, hem de ailenin gelir kaynağının paydaşı işyerlerin de çifte sömürüye tabii tutulan bir cinsiz. Sınıfın mücadelesinde de başarmanın olmazsa olmaz şartı kadınların mücadeleye katılımının olması ve onların özgürlük mücadelesindeki başarısının ölçüsü sınıfın kurtuluşunun belirleyici şartlarının başında gelmektedir.

Che'nin bir sözüne internete rastladım çok hoşuma gitti, yaşama dair o da şu; “yağmur komünisttir herkese eşit yağar, rüzgar kapitalisttir zayıf olanı yıkar”

Sistem karşısında mücadele ancak örgütlü olursa gücünü hissettirir. Bunun için kadın arkadaşlarımızı sendikamızda örgütlenmeye davet ediyorum. Birlikte mücadele ederek daha güzel yarınlar yaratabilir, çocuklarımıza onurlu yaşanır bir gelecek bırakabiliriz. Sevgiyle ve dostluk içerisinde kalın...

Haydi, kadınlar Özgürlük mücadelesi için BTS'de buluşalım.

AKP hükümeti yürüttüğü politikalarda kadınları birey olarak gören bir yaklaşımın değil geleneksel aileyi kutsayan, kadın ve erkeklerin toplumsal rollerini pekiştiren bir anlayışı hakim kılmaya çalışmaktadır. AKP'nin kadına yönelik tutumunun en çarpıcı sonucu iktidarının 8 yıllık süresinde kadına yönelik şiddetin 1400 kat artmasıdır.

Güldünya'ya Mektup

Sevgili Güldünya,

Sen daha önce hiç mektup aldın mı? O kısa hayatına kaç mektup sığdırdın? Senin hayatın mektuplara sığar mı, Güldünya?

Dünyada şiddete maruz kalan tüm kadınlar, aslında aynı ülkede yaşar. Bu ülkenin sokaklarında, yara izlerini örtmek için makyaj yapmış kadınlar dolaşır. Sokakta karşılaşılan her kadın, kendinden bilir o boyanın altında ne olduğunu. Bu maskeye sadece bu ülkenin çorak topraklarında yetişen erkekler kanar. Bu erkekler yaralar açar, yaraları kapatmak için yapılan makyaja tapar. Erkeklerin arasında, bir kadının yaraları tekrar tekrar böyle kanar.

Bu ülkede sokağa çıkabilen kadınlar, her akşamüstü karanlık çökmeden eski bir oyunu oynar, Güldünya. Hava kararmadan eve dönme oyununu herkes çocukluğunda öğrenir, ama sadece kız çocukları hayat boyu oynamaya devam eder. Oyunun kuralları, hileleri, müzik kesildiğinde sandalyeye oturma oyununu hatırlatır. Müzik kapandığında, hava karardığında açıkta kalınmamalıdır. Müzik kesildiğinde oturmaya hazır olmak için nasıl bir sandalyeye yaklaşılır, etrafında oyalanılırsa, kadınlar da havanın kararacağını anladıklarında apar topar evlerinin olduğu mahalleye döner.

Kadınlar aceleci adımları müziğe uymadığı için durdurulamaz. Mahalleden ayrılmayıp oyunbozanlık yapanlar suçlanamaz. Kadınlar bu oyunu karanlıktan korktukları için oynamaz, Güldünya.

Işık kapatıldı; sokaklar karanlık şimdi. Eve dönemeyen kadının yarın daha çok makyaj yapması gerekecek. Bu evlerde her akşam toplanılır. Konuşulmaz, sadece nefes alınır. Bu gürültülü solumalardan, sessiz iç çekişlerden evlerin camları buğulanır. Buğulanan camlara kadınlar sevdiklerinin isimlerini yazmasınlar diye “yarın yapılması gerekenler” yazılır. Ertesi gün pencereden sokağa bakmak isteyen

kadına yapılması gerekenler engel olur. Hep yapılması gerekenler bitmeden akşam olur, yine toplanılır, yine nefesler alınır. Artık sevdiklerinin ismini camın buğusuna yazmak kadınların aklından geçmez.

Camlarında kuralları yazılı bu evlerin camları silinmez, pencereleri açılmaz; içerisi havalandırılmaz. Kadınlar her gün yakınlığının nefesleriyle boğulur. O kadar çok penceresiyle bu ev, sokağı görmeyen dört duvar olur.

Evlerin duvarları incedir, bu duvarları geçebilen yine de sadece sestir. Komşu kadının çığlığı televizyon sesiyle bastırıldıktan sonra uyuyabilir. Bu evlerde uyuyabilmek için, önce vicdanı uykuya yatırmak gerekir. Güldünya, burada da, her gece kadınlar uykuya dalar. Rüyalarında yaralarını yamar. Ama aslında üstünde incecik örtüyle, olası katilinin yanında savunmasız yatar. Bu ülkede de, birisini öldürmeden kimse katil diye anılmaz. Belki bu yüzden kadınlar öldürülene kadar katillerine koca, baba, ağabey, dayı, amca demek zorundadır. Bu evlerde

geceler, gündüzler, yıllar geçer. Zaman içinde, havalandırılmayan evin kokusu, evde en çok zaman geçirmek zorunda kalanların; kadınların üstüne siner. Kadınlar üstlerine sinen bu koku yüzünden evin dışındayken bile evi unutamaz. Yakınlarının nefeslerinin kokusu burnundayken, nefesleri de ensesinde gibidir. Bu yüzden kadınlar evin içinde; onların gözü önünde nasıl davranıyorsa, evin dışında da öyle davranmak zorundadır. Kadınlar üstlerinde evin kokusuyla fazla uzağa gidemez. Kokuyu tanıyanlar onu ele verir. Bu koku yüzünden Bitlis-İstanbul arası 1505 km. olmaktan çıkar. Bu ülkede hiçbir yer o kadar uzak olamaz.

Ve Sevgili Güldünya, bu ülkedeki kadınlar hiç mektup almaz. Çünkü onlar kimsenin “sevgili”si olmaz.

Sen, Güldünya? Sen daha önce hiç mektup aldın mı?

Güldünya, ağabeylerin yol ortasında seni neden kalçandan vurdu?

Kuzenin kocasının sana tecavüz etmesinden, kalça hareketlerini sorumlu tuttukları için mi? Tecavüzdü geriyeye kalanı, evlenmeden bu kalçaların arasından doğurduğun için mi? Ağabeylerin seni neden vurdu, Güldünya?

Sağ kalçanı kim kanattı, Güldünya? Bedenini yağmalarken onu sıkıca kavrayan ak-raban mı, yol ortasında oraya kurşun sıkan ağabeyin mi, yoksa hastanede orayı sarıp sarmalayıp korumayanlar mı? Güldünya, kim canını daha çok acıttı?

Annen mezarının başında sadece senin için mi ağladı, Güldünya?

Bir anne kızının katiline her gün yemek hazırlamak zorunda kalır mı? Silahı verene

koyun koyuna yatar mı? Bir anne için kurbanla katili aynı karında taşımış olmak, yeterince ağır bir yük değil mi? Annen mezarının başında kimin için ağladı, Güldünya?

Sadece senin canın mı yandı, Güldünya? Başka kimler, aynı evde yaşadıkları için katillerine yakalandılar? Kimler tanıdık bir yüz olduğu için katillerini tanıyamadılar?

- Alicia Aristregui, İspanya. 2004. Ayrıldığı kocası tarafından bıçaklanarak öldürüldü.
- Birgül Işık, Elazığ. 2005. Katıldığı televizyon programında şiddet gördüğünü söylemesinin ardından, sokakta oğlu tarafından öldürüldü.
- Cheagh Rooteh, Irak. 1993. Yabancı bir adamla konuştuğunu gören babası tarafından öldürüldü.
- Çiğdem İnce, İzmir. 2003 Evlilik dışı hamile kaldığı için ağabeyi tarafından öldürüldü.
- Dilber Kına, İstanbul. 2001. Erkeklerle gezdiği için babası tarafından baltayla öldürüldü.
- Evrim Sarıççekler, İstanbul. 2005. Ailesinin karşı çıktığı birisiyle evlendiği için ailenin görevlendirdiği birisi tarafından öldürüldü.

- Fadime Şahindal, İsveç. 2002. İsveçli bir genci sevdiği için babası tarafından öldürüldü,
- Güldünya Tören, İstanbul, 2004.
- Hatun Sürücü, Almanya, 2005. Zorla evlendirildiği akrabasından boşandıktan sonra bir “Alman gibi” yaşadığı için sokakta ağabeyi tarafından öldürüldü.
- Ivy Blore, Kanada. 2004. Aile içi şiddet kurbanı.
- Kadriye Demirel, Diyarbakır. 2003. Tecavüze uğrayıp hamile kaldıktan sonra ağabeyi tarafından öldürüldü.
- Leticia Aguliar, Amerika. 2002. Aile içi şiddet kurbanı.
- Maria Terasa Carlson, Filipinler. 2001. Evliliği boyunca şiddete maruz kaldı. Sonunda 23. kattan atlayarak intihar etti.
- Nadia Anjuman, Afganistan. 2005. Afganistanlı şair, kocası tarafından dövülerek öldürüldü.
- Olivia Hodson, Amerika, 1999. Aile içi şiddet kurbanı.
- Pınar Kaçmaz, Diyarbakır. 2002. Evden kaçıp mankenlik ajansına başvurduğu için babası ve ağabeyi tarafından öldürüldü.
- Rukhsana Naz, İngiltere. 1998. Evlilik dışı hamile kaldığı için annesi ve ağabeyi tarafından boğularak öldürüldü.
- Sevda Gök, Şanlıurfa. 1996. Pastaneye gittiği gerekçesiyle bir yakını tarafından öldürüldü.
- Şemse Allak, Mardin. 2002. Evlilik dışı ilişkiye girdiği gerekçesiyle taşlanarak öldürüldü.
- Tasleem Begum, İngiltere. 1995. Erkek arkadaşı olduğu için kuzeni tarafından arabayla defalarca ezilerek öldürüldü.
- Ursula Allen, Amerika. 2002. Aile içi şiddet kurbanı.
- Victoria Anna, Amerika. 2002. Aile içi şiddet kurbanı.
- Yeşim Sağlam, Adana, 1998. Kocasını terk edip sevgilisiyle beraber olduğu için babası ve kocası tarafından öldürüldü.
- Zehra Karagöz, Şanlıurfa, 2003. Başka erkeklerle beraber olduğu söylentileri üzerine kocası tarafından kalbinden bıçaklanarak öldürüldü.

Alfabenin tüm harflerine kan bulaşmışsa, pekâlâ aynı harfler bu kez acıya ortak olmak için bir araya gelebilir. Bu mektupta da senin için bir araya geldiler, Güldünya. Tüm bu harfler, üstlerine bir daha kan bulaşmasın; bu mektuba sığmayan liste daha da uzamasın dileğiyle toplandı. Şimdi artık hepsi dağıldı, geriye sadece son olarak sana sunu söylemek isteyen harfler kaldı:

Güldünya, sen ağlarken, güler mi hiç bu dünya?

***Ezgi Kızmaz Uluslararası Af Örgütü
Türkiye Temsilciliği
“Güldünyaya mektup”
yarışması birincisi.**

25 Kasım Nasıl Doğdu!

25 Kasım, Dominik Cumhuriyeti'nde, Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele eden Clandestina Hareketi'nin öncülerinden olan Patria, Minerva ve Maria Mirabel kardeşlerin sistem tarafından katledildiği tarihtir. Mirabel kız kardeşlerin, diktatörlüğün askerleri tarafından, tecavüz edildikten sonra vahşi bir şekilde katledildikleri, utanç gününün ve insanlık ayıbının yıl dönümüdür.

Mirabel kardeşler, ülkelerinde siyasal özgürlük için kararlılıkla mücadele ederek Latin Amerika'daki diktatör Rafael Leonidas Trujillo'ya meydan okur .Bu yüzden diktatörlük tarafından zulme uğrayarak pek çok kez hapsedilir ve en son olarak da 25 Kasım 1960 yılında arabalarından zorla indirilerek tecavüz ve işkenceyle katledilirler... Sonrasında, bu katliam kayıtlara "araba kazası" olarak geçecektir. Ama gerçek görüldüğü gibi değildir...

Mirabel kız kardeşlerden birinin kod adının Kelebek olmasından da esinlenerek; o günden sonra bu üç kız kardeş, gerek Dominik'te gerek dünya da "Kelebekler" adıyla efsaneleştirilerek anılmaya başlarlar.

Önce 1981'de Dominik'te toplanan Latin Amerika Kadın kurultayında; 25 Kasım , "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Ve Uluslararası Dayanışma Günü" olarak kabul edilir. Daha sonra 1985 yılında, BM tarafından "25 Kasım, kadına yönelik şiddetin yok edilmesi için uluslararası mücadele" günü ilan edilir.1981 den bu yana dünyanın dört bir köşesinden kadınlar, efsaneleşen bu üç kelebeği anıyorlar.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, ayrımcılığa, ataerkil toplumsal şiddete, aile içi şiddete, savaşa, ırkçılığa ve milliyetçiliğe, karşı; kadın dayanışmasını örüyor, seslerini yükseltiyorlar. Adeta kelebekçesine kanat çırpıp uçmayı sürdürüyorlar....

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele; Türkiye Deneyiminin Kısa Bir Anlatısı

Gülşen ÜLKER

Kadınların birer özne olarak kamusal alana çıkışlarının, hak ve özgürlüklerini talep etmelerinin, bunun için ölüm orucuna varan direnişler sergilemelerin, hem dünyada hem de Türkiye’de çok uzun yıllar öncesinden başlayan bir tarihi var. Ancak bu yazıda, özellikle 80’li yılların sonundan bu yana gündemde olan kadına yönelik şiddetin tanımından, bu şiddetle mücadeleyi yürütmüş ve yürütmekte olan feministlerin, kadın hareketinin gerçekleştirdiklerinden, devlet politikalarından söz etmeye çalışacağım ve tüm bu süreç sonunda geldiğimiz noktaya değineceğim.

Kadına yönelik şiddet dediğimizde ne yazık ki çok geniş bir alandan söz etmekteyiz. Ama belki de en başta söylenmesi gereken bu şiddetin; cinsiyet temelli bir şiddet olduğu, kadınların cinsiyetleri, yani kadın olmaları nedeniyle şiddete uğruyor olmaları, şiddetin kamusal ve özel alanda gerçekleşebileceği, fiziksel, cinsel, duygusal zarar verdiği veya zarar verme tehdidini içerdiği. Bu belirlemeyle başlamak, kadına yönelik şiddetin kapsayıcı bir tanımını yapabilmek ve etkili bir mücadele sürdürebilmek açısından önem taşır. Kadın hareketinin gündeme getirerek, mücadele pratiklerini geliştirdiği kadına yönelik şiddet konusu, uluslararası örgütlerin de gündemine girmiştir. Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası kuruluşlar konuyla ilgilenmeye başlamış ve ortak kabul gören tanımlar oluşturmuştur. Birleşmiş Milletler, kadına yönelik şiddeti şu şekilde tanımlıyor: “Kamusal ve özel alanda gerçekleşen, kadınların fiziksel, cinsel, duygusal zarar muhtemeliyle sonuçlanan ya da sonuçlanması muhtemel olan, her türlü cinsiyet temelli şiddet eylemi veya bu eylemin yapılacağına dair tehdit ya da zorlama ve keyfi olarak özgürlüğün kısıtlanması” (BM 1993). Uluslararası örgütlerin, kadına yönelik şiddete eğilmesi, aynı zamanda devletlere sorumluluk yükleyen sözleşmelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Bu genel tanımın altında; kız çocukların okutulmaması, çok eşli evlilikler, kadınların oluru alınmadan tüplerinin bağlanması, ya

da çok çocuk doğurmaya zorlanması veya kız çocuk doğurma veya çocuksuzluğun sorumluluğunu tek başına üstlenmek zorunda bırakılması, erken ve zorla evlendirilmeler, maaş, banka kartı ve takılarına el konulması, çalışmaya zorlanması veya çalışmasının engellenmesi, bekaret kontrolünden geçirilmesi, işyerinde cinsel taciz, gözaltında çıplak bırakılma ve taciz edilme, kadın ticareti, pornografi ve yaşam hakkının elinden alındığı kadın cinayetlerine kadar çok geniş bir şiddet haritası yatmaktadır.

Türkiye’de kadınların 1987 yılında dayağa hayır yürüyüşüyle ilk kez sokağa çıkması, aile içi şiddetin üzerine konuşulur bir konu haline gelmesinin ilk adımı sayılabilir. Sonrasında Ankara ve İstanbul’da yürütülen cinsel tacize ve bekaret kontrollerine karşı kampanyalar, şiddetin kamusal ve özel alandaki hallerinin ilk kez kamuoyunda daha geniş şekilde konuşulmasını sağlamıştır. Bu eylemleri örgütleyen kadınlar, kadına yönelik şiddetle daha örgütlü mücadele edebilmek için 1990 yılında İstanbul’da “Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı”nı Ankara’da ise Kadın Dayanışma Vakfı’nı kurdular. İlk kadın danışma merkezleri ve kadın sığınma evleri de 90’ların başında bu örgütler tarafından hayata geçirildi. Türkiyeli feministlerin yürüttüğü bu örgütlenme ve mücadele sürecinde en temel anlayışları bunun bir dayanışma ilişkisi içinde sürdürülmesiydi. Yani bir takım okumuş yazmış kadınların kendilerinden uzakta eğitimsiz şiddet gören “zavallı” kadınlara el uzatmaları değildi yapılmak istenen. Kadınların cinsiyetlerinden dolayı şiddet gördüğünü bilen feministler, bu şiddete karşı dayanışma yoluyla mücadele edilmesi gerektiğinin de farkındaydılar. Eylem ve politikalarını bu anlayış üzerine inşa ettiler ve etmekte.

Bugün bunu söylemek neden önemli? Kadına yönelik şiddetle mücadelenin kamunun gündeminde daha fazla yer tutmaya başladığını biliyoruz ancak, bu mücadelede etkili bir mekanizmanın oluşturulmamış olması, şiddetle mücadelenin temel araçları olarak kadın danışma merkezlerinin ve kadın sığınakları sayısının hala 60 civarında olması, yaşadıkları şiddetle

mücadele etmeye karar vermiş ve evinin dışına çıkmış kadınlara kendi hayatlarını kurlmaları için kalıcı bir destek sunulmuyor olması gibi yetersizliklerin; kadınlar arası dayanışmayı ve bu dayanışma yoluyla güçlenmeyi öncelemeyp soruna sadece bir halk sağlığı sorunu olarak bakan ve bir sosyal hizmet faaliyeti kapsamında gören kamu politikalarının sonucunda ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Kamusal ve özel alanda ortaya çıktığını söylediğimiz kadına yönelik şiddet ile mücadelenin özel alanda, ev içlerinde ortaya çıkan biçimiyle mücadelede devletin yürüttüğü politikaların yetersizliği ortada. Ancak kamusal alanda ortaya çıkan kadına yönelik şiddetle mücadelede kamu politikaları ne yazık ki neredeyse hiçbir biçimde kadınların yanında yer almıyor. Cinsel şiddet ve tecavüz davalarının uzatılarak sürünce mede bırakılması, adli tıp sürecinin kendisinin bir taciz haline gelmesine karşın herhangi bir düzenleme yapılmaması, tecavüzcülerin neredeyse her zaman serbest bırakılması, iyi hal indirimleri bu yanlı politikaların tezahürleri. Kadınların göz altında cinsel saldırı ve aşığılmalara maruz kalması da kamusal alanda meydana gelen devlet kaynaklı şiddetin bir örneği, ne yazık ki aynı cezasız bırakma süreci burada da işlemekte. Gözaltında Cinsel Tacize ve Tecavüze Karşı Hukuk Bürosu, kadınların, bu süreçlere müdahale edebilmek için meydana getirdiği bir oluşum olarak etkili çalışmalar yürütmekte.

Yukarıdaki tabloya rağmen devletin bu alanda yaptığı yasal düzenlemeler ile oluşturduğu kurumsal yapılardan söz etmek gerekir. Kadın hareketinin örgütlerini kurmaya başladığı 90'lı yıllar, resmi kurumların da oluşmaya başladığı yıllar oldu. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) kuruldu. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ilk kadın sığınağını açtı. Üniversitelerde, Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri ve Yüksek lisans programları, yerel yönetimler (Bakırköy Belediyesi kadın sığınağı) ilk sığınaklarını açmaya başladı. Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), daha sonra kapatılan, Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesini kurdu. Uluslararası konferanslara devlet düzeyinde katılım sağlandı. Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi (CEDAW) gereği ülke raporları hazırlanıp sunuldu.

2000'li yıllarda ağırlıklı olarak yasal düzenlemeler yapıldı. Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun neredeyse yeniden yazıldı ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun kabul edildi. Kadına yönelik şiddetle mücadele için Başbakanlık (2006/17) ve İçişleri Bakanlığı (2007/8) Genelgeleri çıkarıldı. Meslek profesyonellerine yönelik eğitimler (Polis memurları, sağlık çalışanları) verildi.

Uzun yıllar bir yasa olmadan çalışan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünün

yasası çıkarıldı ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü adını aldı. Bugün itibarıyla ise söz konusu kurum, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı altında genel müdürlük olarak yer aldı.

Ancak bu gün hala günde beş kadın öldürülürken; neredeyse hiçbir yeni yasa yönetmeliğin ve genelgenin, hakimlere savcılara, polislere ve diğer envai çeşit kamu görevlisine verilen toplumsal cinsiyet farkındalığı eğitimlerinin ne kadın cinayetlerini önlemede ne de bu cinayetleri işleyen erkeklerin cezalandırılmasında bir işe yaradığını söyleyebiliyoruz. Aksine 13 yaşındaki kız çocuğunun maruz kaldığı tecavüzcülere rızasının olduğundan hareketle tecavüzcülere indirim yapan bir yargıyla karşı karşıyayız. Cinsel taciz ve tecavüz davaları eşraf ile devletin değişik kurumlarının elbirliğiyle ört bas edilmeye çalışılıyor. Bu durum bize, daha çok kadının ve kız çocuğunun tehlikede olduğunu gösteriyor.

Kadınların haklarını arama ve kendilerine bir hayat kurma yolundaki ısrarları ölümle cezalandırılıyor. Kadınların daha görünür oldukları hak arayışı mücadelesi, gelişen yeni muhafazakarlıkla karşı karşıya geldiğinde sonuç daha fazla kadının öldürülmesi oluyor. Kadınların görünürlüğünün artması ve yeni muhafazakar politikaların yanı sıra otuz yıldır süren çatışmalı ortam da gitgide daha kadınının, daha vahşi yöntemlerle öldürülmeleri sonucunu doğuruyor. Adına ne dersek diyelim, bu ülkenin erkekleri otuz yıldır ellerinde silah birbirin öldürüyor. Bu süre içinde askerliğini yapıp evlerine dönen erkeklerin sayısını bir hesaplayın. Şiddet ortamından gelen; şiddeti, ölmeyi ve öldürmeyi kanıksamış bu erkeklerin evlerine döndüklerinde uyguladıkları şiddetin, planlı programlı cinayetlere dönüştüğünü görmek zor olmaz.

Peki hiç mi umudumuz yok? Bunu hiç söylemedik, buna hiç inanmadık. İşimizin zor olduğunu biliyoruz, ancak kadına yönelik şiddetle mücadeleye devam ediyoruz, edeceğiz. Kadın örgütleri ve alanda çalışan kamu kuruluşları, Kasım ayı içinde bu yıl ondüördüncüsünü yapacağımız Sığınaklar ve Dayanışma/Danışma Merkezleri kurultayında buluşuyoruz. Ve yine bu 25 Kasım'da, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Gününde bir arada meydanlarda olacağız.

BULUŞMA

MERAK

*siz şimdi bana bir kucak gökyüzü getirebilir misiniz
demir örgülerle parçalanmamış
Suda serin suda pırl pırl akan bir yaprak
Bana çiçek kokusu bana deniz bana toprak
Boyunca mayısa batmış bir ağaç büyütebilir misiniz bana
Verebilir misiniz muştusunu silahları susmuş bir dünyanın
aç doydugu güneşe sarındı çıplak-diyebilir misiniz?
Nevzat ÇELİK*

Sakine Esen Yılmaz

Eğitim Sen Merkez Kadın Sekreteri

O kuduğum kitapların pek çoğunda duvarlara inat bir hayat var. Oya Baydar, Yusuf Atılgan, Sabahattin Ali, Nazım Hikmet ve adını sayamadığım nice şair yazar, düşünce insanı, akademisyen, eşitlik, özgürlük, barış ve adalet isteyen binlerce kişi cezaevinin demir parmaklıklarıyla sınırlandırılmak istenmiş. İstenmiş ki onlar hücrelerinin pencerelerinden görebildikleri kadar anlatsınlar dünyayı, düşünceleri 13 adımlık avlularda dönüp dursun. Gel gör ki ne Aylak Adam bırakmış aylaklığını ne Kürkünü çıkarmış Madonna. Atlılar sürmüşler atlarını yine, güneşin battığı yere...

Her zaman yürekli insanlar bir biçimiyle aşmış hapishane duvarlarını . Kanber Ateş sözgelimi “Dillere kilit vurulmuştu ama gözlere henüz mil çekilmemişti ..” deyip anadilini gözleriyle konuşarak yıkmış bu duvarları.. Şimdi Büşra, Olcay, Seher, Adile, Serpil Nazire , Gülsüm, Halit, Serhat, Yasin, Selami Garip , Yüksel, Ayhan, Doğan , Mehmet.....binlerce onurlu insan tarihin her döneminde dalga dalga tekerrür eden zulme karşı direnerek taş duvarlara inat bir hayatı yaşıyor ve tarihle an , içeri ile dışarı arasında bir köprü kuruyorlar.

Egemenlerin söz söyleyen herkesi cezaevine attığı dönemlerde içeri ile dışarı arasındaki duvarlar incelik. Dışarı da içeri olur çoğu zaman. Huzur ve mutluluk yalnızca üç maymunun sahte hayatındaki bir yanılsamaya dönüşür, böyle zamanlarda. Oysa Fert Edgü çoktan yazmıştır Çığlık'ı. Ne kadar kandırırsak kandıralım kendimizi bir an boşluğa takılır gözlerimiz ve arar demir parmaklıkların arkasındakileri

Diğer taraftan dışarıdan içeriye içeriden dışarıya mektuplarla kurulan köprüler, tutsaklığın gerçek anlamının bedenleri hapse atmakla olmadığını, asıl tutsaklığın yanılsamaların girdabındaki hayatlarda olduğunu anlatır el yazısıyla.. “Düşler, düşünceler özgür değilse her yer cezaevidir” diye kararlı ve keskin bir ses çınlar kulaklarımızda.

Aydınlık karanlıkta mayalanır. İnsanca bir yaşam isteyenler bunu çok iyi bilirler. Hiç kimse zulm ile abad olmamıştır şimdiye dek.. Çünkü emek harcayan milyonlarca insan hapishanelere sığmayacak bir inancı büyütür. Bu inanç bilinçle buluştuğunda doğunun ve batının diktatörleri silik birer silüete dönüşür İşte o zaman Amed'de(Diyarbakır), Kızılay'da, Taksim'de "Silahları susmuş bir dünyanın muştusu" nu vermek üzere buluşur ellerimiz cam demir ve beton olmadan.

Çalışma Yaşamında Geri Bırakılmışlığımız!

Nurşen Yıldırım

KESK Genel Meclisi Üyesi

Kadınların ücretli işçiler olarak çalışma yaşamına girişi 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayi devriminin doğuşu ile gerçekleşmiştir. Kadınlar kapitalist sistemle birlikte çalışma alanına çekilirken erkek işçilerden farklı bir sömürülme biçimiyle de karşılaşmışlar; yeniden üretim sürecindeki rolleri (ev işleri, çocuk bakımı vb) değişmediği gibi ikincil konumlarından faydalanılarak da ucuza çalıştırılmışlardır. Yani iki kat sömürülmeye maruz kalmışlardır. Kapitalizm bu ikili konumu çıkarları doğrultusunda kullanmış, savaş dönemlerinde, ekonomik krizlerde çalışan kadını yüceltmiş ve ucuz işgücünü kadın emeğiyle karşılamış; kimi zaman da işsizliği gizleyebilmek için anneliğin kutsallığının, ev kadınlığının propagandasını yaparak kadınları evlerine geri göndermiştir.

Bugün dünyada 1,5 milyardan fazla yoksulun % 70'i kadinken, çalışan kadınlar dünya işgücü toplamının %45'ini oluştururken; ekonomik olarak geri kalmış birçok ülkede olağanüstü kötü koşullarda, haftada 60-70 saat çalışmak zorunda kalmaktadır. Kadınların yaptığı çoğu işler, -çocuk ve bakıma muhtaç aile fertlerinin bakımı, ev işleri vb.- ücretsiz yani ücret karşılığı olmayan ve mübadele değeri taşımayan, görünmeyen emektir.

Son yıllarda IMF, Dünya Bankası gibi uluslar arası kuruluşların yapısal uyum ve istikrar politikaları gereği tam istihdam ve sosyal haklar bütün ülkelerde kısılmakta, iş güvencesi ortadan kalkmakta; tam gün çalışan, belirlenmiş ücret ve yan ödemeleri olan işçilere bağımlılık azalmakta, onların yerini geçici, kısmi zamanlı, sözleşmeli ve taşeron Şırma aracılığıyla çalıştırılan

işçiler almaktadır. Kadınlar, işgücü olarak, düşük ücretle çalışma potansiyeli, örgütlenmeme eğilimi, düşük kariyer beklentisi gibi nedenlerle, sermayenin uluslar arası rekabet üstünlüğü açısından, işgücü piyasalarının etkin bir aracı olarak görülmektedir. O yüzden bu süreçte fason ve eve iş verme yaygınlaşmakta, evin dışına çıkmadan, yapılan iş “iş” olarak adlandırılmadan, son derece düşük bir ücretle kadınlar çalıştırılmaktadır.

Türkiye’de devletin kendi tespitlerine göre kadınların işgücüne katılma oranı sürekli düşüş göstermektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulu Türkiye’de kadın istihdamının rekor denebilecek oranda düşük olduğu; özellikle son yirmi yılda bu oranın yavaş yavaş ve devamlı bir düşüşle çok daha fazla yaşandığı tespitini yapmıştır. Tabi burada tarımdan çok hizmetleri ve ticareti önemseyen kalkınma politikalarının cinsiyet eşitsizliklerini daha da beslediğini ve kırdan kopan kadın emeğinin; kentlerde de istihdam olanaklarının yaratılmamış olması nedeniyle büyük oranda işgücü piyasasının dışına itildiğini söyleyebiliriz. Toplam kadın istihdamının yarısından fazlası kayıt dışı koşullarda çalışmaktadır. Kentsel alanlarda yaratılan majinal ve kayıtdışı işlerde daha çok kadınlar çalıştırıldığı görülmektedir. İşin diğer ilginç

yanı ise ücretli işçi statüsünde çalışan kadınlar arasında da kayıtdışılık ciddi bir sorundur, kadınların dörtte biri bu konumda çalışmaktadır.

Kayıt dışı çalışanların çoğunluğunu kadınların oluşturması tesadüf değildir. Kapitalizmin, ilk dönemlerinde kadınları evlerinden çıkarılıp atölyelere, fabrikalara taşıdığı kadın emeğinin şimdilerde evin içine hapsederek sömürmesine devam etmesidir. Parça başı iş ya da kayıtdışı(informal) sektör dediğimiz bu alanda kadınlar bir yandan yemek, çocuk bakımı, ev işlerini yapıp ucuza çalıştıkları yetmezmiş gibi; diğer yandan da sosyal güvencesiz, sendikasıız, kreş, yemekhane, servis gideri olmayan, ev bütçesine katkı olarak değerlendirilen işleri yapmaktadırlar.

Tüm bu rakamlar da bize gösteriyor ki, Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların sadece %25’i çalışma yaşamının içinde yer almakta olup bu oranın yaklaşık yarısı da tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Geriye kalan kadınların da büyük bölümü sigortasız, sendikasıız, iş güvencesizdir. Türkiye’de ücretli çalışan kadınların tarımdan sonra hizmet sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir.

Kamu sektöründe çalışan kadınlar da geleneksel rol kalıplarını devam ettirmekte; evdeki işlerin devamı niteliğindeki işlerde yer almaktadırlar. Çocuk bakımıyla özdeşleşen öğretmenlik, hasta bakımıyla özdeşleşen hemşirelik gibi. Kamu sektörü dışında kadınlar büro hizmetleri, sekreterlik ve tezgahtarlık gibi işlerde yoğunlaşmaktadır. Yani çalışma yaşamına giren kadın da çeşitli cinsiyete dayalı ayrımcılık biçimleriyle karşılaşmaktadır. Kadınların “kadınlara özgü” olarak görülen kimi sektörler ve mesleklerde yoğunlaşması, bunların dışında kalan alanlarda(örneğin BTS’nin örgütlenme alanlarına giren işyerlerinde kadın oranının %20’lerde olması) işe almada ve işte yükseltmede önceliğin erkeklere verilmesi, kadınların yaptıkları işlerin daha düşük nitelikli addedilerek daha az ücret ödenmesi, işten öncelikle kadınların çıkarılması bunlardan bazılarıdır.

Kadınların ücretli çalışması, ekonomik bağımsızlığını da beraberinde getirdiğinden onun ailedeki ve toplumdaki rolünü değiştiren bir anlam da taşımaktadır. Buna bağlı olarak eğitim ve yükselme olanakları artmakta; kadın, erkekten ve aileden ayrı bir ekonomik ve sosyal güvenceye kavuşmaktadır. Bu da kadının konumundan doğrudan ve dolaylı olarak çıkar sağlayan erkekler için tehlikelidir. Kadın için çalışma yaşamı, toplumsal ilişkiler açısından ve kadının toplum içindeki konumunun belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışmak, kadının toplumsal katılımını ve birey olarak kendini gerçekleştirebileceği koşullara ulaşabilme olanağını sağlamaktadır.

Günümüzde çalışan kesimin ulusal gelirden aldığı payın giderek azalması, bunun sonucunda yoksulluğun ve işsizliğin artması, kamu hizmetlerinin azaltılması, özelleştirme uygulamalarının iş kayıplarını arttırması, istihdamın sürekli daralması sonucunda ucuz emek olarak kadın ve çocukların çalıştırılması, esnek ve kurlsız çalışmanın sonucunda toplu sözleşme ile kazanılmış hakların kaybedilmesi, grev hakkının bile uygulanamaz duruma gelmesi, sendikali işçi sayısının azalması vb. nedenlerle artan yaygın işsizlik ve işini kaybetme korkusu, emekçileri her türlü olumsuz durumu sessizce kabullenmeye zorlamaktadır. Bu temel sorunlarla çalışma yaşamı, kadınlar için “çalışma hakkı”ndan başlayarak, sosyal güvenlikle ilgili hakları ve tüm diğer sosyal hakları açısından da güvencesiz bir ilişkiler bütünü oluşturmaktadır. Sınırlanarak yasalaşan iş güvencesi ile ilgili yeterli koruma içermeyen düzenlemeler, çalışma hakkını kadın için kullanılabilir olmaktan çıkarmıştır.

Çalışan kadınlar açısından da hem evde hem de işte emek harcadığı için iş yükü artmakta, çalışma yaşamıyla ilgili özellikle çocuk bakım olanaklarının olmayışı, çalışma saatlerinin düzensizliği ve uygunsuzluğu, güvensiz ve sağlıksız iş ortamı, mobing, taciz, şiddet, görevde yükselememe gibi sorunlar da artarak büyümektedir.

Kadın istihdamının azlığı, istihdam edilen kadınların da kayıt dışı sektörlerde yoğunlaşması, sosyal güvenlikle bile yok-

sun işçilerin sendikalaşma şansı hemen hemen hiç bulunmamaktadır. Aynı zamanda sendikal yapıların da kayıt dışı sektörlerde çalışanlara açık olmaması da nedenlerden biridir. Sendikali olabilecek kadın sayısı kamu çalışanları alanında ve çok az da işçi statüsündeki kadındadır. Bütün bunların yanında sendika üyesi olan kadınlar, erkek egemen yapılar olan sendikaların karar organlarında yetersiz temsil edilmekte veya hiç edilmemekte, kadınların sorunları sendikal politikalarda ifadesini bulamamaktadır. Toplu iş sözleşmelerinde kadınları ilgilendiren hükümlere yer verilmemektedir. Sendikaların talepleri, toplumsal politika üretimleri, kadın-erkek eşitliğine bakışları “eril”likten kurtulamamıştır. Bu yüzden sendikalar kadınlar için cazip hale dönüşmemiştir. Sonuçta ücretli çalışan az sayıdaki kadın, değişen toplumsal koşullar karşısında bireysel çözümler bulmaya çalışmakta, buradan “aşırı yorulan ve yıpranan bir kadın gerçeği” ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlara rağmen kadınlar çalışma yaşamının içinde yer almak istemektedirler

Kadınların öncelikli olarak çalışma yaşamının içinde yer almasından başlayarak, çalıştıkları alanlarda yaşadıkları sorunların çözülebilmesi için; -başta sendikalar olmak üzere- tüm kurumlar kadınları gören bir yerden politikalar üretmelidir.

Çalışan kadınlar, ekonomik özgürlüklerini de kazanıyorlar, birlikte mücadele etmeyi, eşitlikçi tutumlara sahip olmayı, kendini tanımayı, haksızlıklara ve baskıya “hayır” demeyi de öğrenmeye başlıyor. İş yaşamına giren kadınlar genel talepler için mücadeleye başlıyor, devamında da eşit ücret, annelik hakları, çocuk bakımı kolaylıkları ve eğitimden geçme önceliği tanınması konusunda kadın çalışanların özel gereksinimlerine ilişkin talepleri de öne sürüyorlar. Kadınların bu değişimi ve gelişimi kadınların kurtuluş mücadelesi için olduğu kadar, genel olarak işçi sınıfı için de önemlidir. Toplumun yarısını oluşturan kadınların aktif yaşama bilinçli katılımını sağlamak işçi sınıfı için önemli bir kazanımdır. Bu yüzden kadınların mücadeleye katılması, hem kendilerinin hem de toplumun kurtuluşu için çok önemlidir.

Savaşta En Büyük Bedeli Kadınlar Ödüyor!

Bahar Karakaş
BTS Üyesi

Binlerce yıldır, değişen her yönetim sistemi kendince bir kadınlık tanımı geliştirmiştir. Kimi zaman tanrıça olan kadın kimi zamanda kötülüklerin anası olarak tanımlandı. Bazen güçlü ve mistik yönleri öne çıkarılmaya çalışıldı, bazen de aciz ve yardıma muhtaç oldu. Bu kısa yazıdaki amacım kadınlık tanımının geçirmiş olduğu evreleri anlatmak değil, militarizmin ve savaşın kadın bedeni üzerinde uyguladığı politikalar ile, kadına yakıştırdığı tanıma dikkat çekmektir.

Militarizm, patriyarkanın derinlemesine yaşandığı bir sistemdir. Bu yüzden en büyük oyununu kadınlar üzerinde gerçekleştirir. Türkiye gibi ulus bilincinin tepeden indiği militarist ülkelerde kadınların yegane amacı, vatan için ölecek ve öldürecek gürbüz evlatlar yetiştirmektir. Kadın acizdir, ancak annelik ile kutsanır. Kadına yakıştırılan acizlik, devlet tarafından el konulan bedenlerin, ehlileştirilmek amacıyla gönderildiği asker ocaklarında kendini gün yüzüne çıkarır. Kadın gibi yürüme, kadın gibi koşma, kadın gibi silah tutma, ve benzeri erkeği aşağılamak için kullandıkları “sözde aşağılayıcı” kadın benzetmeleri.

Peki ya kadınların bu durum karşısındaki farkındalığı! Çoğu kadın militarizmin ve savaşın kadınlar üzerindeki aşağılayıcı ve yok edici tutumunun farkında değildir. Ülkemizde her gün medyada izlediğimiz haberlerde bunu okuyabiliyoruz. Bin bir emekle dünya-

ya getirdiğimiz çocuklarımız nedenini bile bilmediğimiz savaşlarda yok olmaktadır, kadınlar militarist devletin anneleri olarak, onlara verilen görevi layıkıyla yerine getirdiğini iki cümle ile belirtiyor; “Vatan sağ olsun ve Diğer çocuklarımda feda olsun”.

Yakın tarihte yaşadığımız savaşlar, kadınlara, erkeklerin savaşındaki yerini anlatmaya yeterlidir. 1990’da Bosna iç savaşında 20 binden fazla kadına “etnik temizlik” amacıyla tecavüz edilmişken, 1994’te Raunda soykırımında 250 bin kadına tecavüz edilmiştir. Tecavüze uğrayarak cisimleştirilen kadın bedeni, aslında, erkeğin (devletin) iradesi ve beynine sahip olmak amacıyla kullanılmaktadır. Erkekler (devletler) kendi savaşlarında ya kazanan ya da kaybeden taraf olarak kalırken kadınlar, erkeklerin (devletlerin) savaşında hep kaybeden taraf olmaktadır. Bir yandan evlatlarını kaybederken, diğer yandan zorla sahip oldukları kadın bedenleri ile iki kez ölüyoruz. Savaş esnasında yalnız kalan kadının hayatını devam ettirmek için verdiği sivil mücadeleden söz etmiyorum bile.

Bu durumda biz kadınlara iki seçenek kalıyor; ya bizim için erkekler tarafından hazırlanan rolleri layıkıyla yerine getirmek ya da kendi kadınlık tanımımızı kendimiz yaparak hayatımıza ve bedenlerimize sahip olmak. İkinci alternatifi en kısa zamanda tüm kadınların gerçekleştirmesi dileği ile.

Ünzile de Kadın Ben de...

Bir tiyatro sahnesi hatırlıyorum... Pek ahım şahım değildi sahne, tozu bol olanlardandı. Neticede amatör tiyatro bu - zaten üzerinden neredeyse yirmi yıl geçmiş, o zamanlar amatörü de profesyoneli de aynı tozlu sahnede çalışıyor.

Bir babanın peşinden, bir annenin peşinden oradan oraya dolaşıyorum... O gün de annem ve arkadaşlarının amatör tiyatro topluluklarının provasına gelmişim. Henüz ilkokula başlamamıştım sanıyorum. Annem aynı Ünzile gibi bir karakteri canlandırıyor. Annem tiradını attıktan sonra "Ünzile" çalmaya başlıyor; sahne tekrar tekrar alınıyor, ben Ünzile ile tekrar tekrar tanışıyorum.

Ünzile, o zamanlar benim için ÇYDD'nin proje tanıtım videolarındaki çocuklardı - belki birkaç yaş büyüktü onlardan. Ben doğduğumdan beri, her çalışan anne babanın çocuğu gibi, anneanne - kreş ve anne - baba arasında gidip gelirken Ünzile ile hiç tanışmamıştım. O, annemin babamın bana anlattığı hikayelerde ya da okuduğu kitaplardaki şanssız çocuktu. Şaşılacak şeydi dünyaya bu kadar yabancı olması. Ben en az beş altı yaşındaydım ve ne kadar da akıllı bir çocuktum! Yani dünyanın yuvarlak olduğunu da evimizin bahçe kapısının ötesinde bir hayat olduğunu da biliyordum. Ünzile nasıl biliyordu?

Ünzile biraz şu çocuğa benziyordu, hani lüks arabasından inen adamın itelediği çocuğa... Fakirdi, para istiyordu, git deyince de gitmiyordu. Ne kadar çok ağlamıştım görünce bu olayı; res-

men delirtmişim annemi. Bir taraftan o da üzülüyordu; ama benim kadar üzülmesinin de imkanı yok. Ben ilk defa görüyordum itelenen çocuğu; annem binlercesini görmüş, binlerce kez üzülmüştü. Zaten bunları göre göre ağlak bir çocuk olmuştum. Biri sokaktaki güzelim çiçekleri koparr ağlarım, başkası açım diyen çocuğa para vermez ağlarım...

Fakat itelenen çocuğu da Ünzile'yi de anlamak çok mümkün değildi. Çok çalışkan çocuklar değildi galiba onlar. Yani tamam fakirlerdi, bu onların suçu değil; ama insan bu kadarlık şeyi de bilmez mi? Onlar benim gibi akıllı çocuklar değildi, kesinlikle eşit değildik; bu yüzden birileri onları korumalıydı. Çok parası olan da çok akıllı olan da olmayanlarla paylaşmalıydı.

"Uzak Ünzile. Anlaşılmaz Ünzile... Koyunla nasıl takas ederler seni? Çevrenizde çok fazla kötü adam var; dövüyorlar sizi, sövüyorlar size. Ben yardım edeceğim size, ben! Bugün ağlayabiliyorum belki sadece; ama yarın... Yarın, kötü adamlarla sizin için mücadele edeceğim!"

Şimdi? Şimdi ne düşünüyorum?

Şimdi Ünzile bana hiç de uzak değil. O kadar çok ortak noktamız var ki... Ünzile zehir gibi akıllıymış meğer, benim aklıma ihtiyacı yokmuş. Benim Ünzile'ye ihtiyacım var mı? Onun bana ihtiyacı olduğu gibi benim de ona ihtiyacım var. Dayanışmaya ihtiyacımız var. Ünzile aynı bana benziyor, o da kadın ben de... Ünzile'nin hayatı iç burkuyor, benim hayatımdan çok daha fazla acıtıyor. Ünzile'nin yaşadığı suistimal çok daha ağır; ama hikayeler hep "üçüncü dünya"dan mı? "Gelişmiş", modern formlarda yaşanan suistimler de aynı hikayeden aslında. Ünzile ile benim ortak hikayemden. Ünzile, seni şimdi anlıyorum.

Nasıl Bir Anayasa İstiyoruz!

Anayasa tartışmaları tüm hızıyla sürüyor... Yeni Anayasa'nın kadınlar için daha eşitlikçi ve özgürlükçü olmasını isteyen 200 kadın örgütü, Anayasa Kadın Platformu adı altında biraraya gelerek, taleplerini kamuoyuna sundu. Platformun taleplerini ifade eden metni ve geçtiğimiz günlerde yaptıkları açıklamayı yayınıyoruz.

Anayasa Kadın Platformu'nun Talepleri...

5 Aralık, kadınların seçme ve seçilme yasal hakkına kavuşmasının 73.yıl dönümü. 73 yıl sonra kadınlar TBMM'de %9.1, Yerel Meclislerde %0.5 oranında temsil ediliyor. 2006–2007 yılı BM Kalkınma Programı (UNDP) Dünya İnsani Gelişme Raporu, kişi başına GSYH sıralamasında dünyada 17. sırada bulunan Türkiye'nin, İnsani Gelişme Endeksi sıralamasında 84. sıraya düştüğünü ortaya çıkardı. Düşüşün başlıca nedeni ise, fiili toplumsal cinsiyet eşitliğini gösteren endekste 111. sırada olmamız...

Fazla söze gerek yok; sonuçlar ortada: “Anayasa ve yasa önünde kadın erkek eşittir” demek, kadınlar anayasa ve yasalarla zorunlu kılınan özel önlemlerle desteklenip güçlendirilmedikçe “sonuçlarda eşitlik” sağlayamıyor.

Kadın hareketi olarak, birçok farklı yöntemle geçmişte yasa yapım süreçlerine aktif olarak katıldık; 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa, Medeni Yasa, Ceza Yasası, Anayasa'nın 10. maddesi gibi birçok önemli yasanın çıkarılması, değiştirilmesi ve uygulanması için bir arada çalıştık; daha eşitlikçi ve daha demokratik yasaların çıkmasında önemli etkimiz oldu. Yerel düzeyde, 50'den fazla ilde Kadın Koalisyonu ismiyle örgütlen-

dik; Avrupa Kadın Lobisi'ne Türkiye henüz AB'ye aday ülke statüsündeyken tam üye olduk; BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Sivil Toplum Yürütme Kurulu aracılığıyla Türkiye adına sivil toplum raporları hazırladık.

Şimdi anayasa için, çok çeşitli siyasi eğilimde kadınlar ve 200'den fazla kadın örgütü olarak Anayasa Kadın Platformu'nda bir araya geldik. Bizi bir araya getiren şey, erkek egemenliğine dayalı ortak sorunlarımızın çözümünü ve eşit, özgür, refah içinde, güvenli bir ortak gelecek beklentimizi anayasal garantilerle kavuşturmak.

Anayasa Kadın Platformu olarak, anayasanın her şeyden önce bir “toplumsal uzlaşma” belgesi olduğuna inanıyoruz. Toplumun yarısını oluşturan kadınların kendi sözleriyle katılmadığı, taleplerinin dikkate alınmadığı bir anayasada, toplumsal bir uzlaşmadan söz edilemez.

Toplumsal uzlaşma sağlamak iyi niyet ve zaman ister. Biz kadınlar iyi niyetli ve sabırlıyız, herkesten de bunu bekliyoruz. Toplumsal uzlaşma belgesi olması gereken yeni anayasanın, kesinlikle aceleye getirilmemesi gerektiğine inanıyoruz.

Kadın ve erkeklerin fiili eşitliğine dayalı anayasal bir demokrasinin kurulması için, özellikle eşitlikle ilgili maddenin aşağıdaki gibi düzenlenmesi konusundaki talebimizi bir kez daha vurguluyoruz:

“Eşitlik:

(1) Herkes dil, ırk, etnik köken, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep, medeni

hal, yaş, engellilik ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşittir.

(2) Doğrudan, dolaylı veya sonuçlardaki her türlü ayrımcılık yasaktır.

(3) Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

(4) Devlet, kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olmasının fiili olarak gerçekleştirilmesi, kadınların önündeki mevcut engellerin kaldırılması, hayatın tüm alanlarında gerçek bir fırsat ve uygulama eşitliği yaratılması; atamayla ve seçimle oluşan tüm karar organlarında kadınların eşit temsil ve katılımını sağlamak dahil hukuksal ve kurumsal tüm geçici özel önlemleri almakla yükümlüdür. Bu özel önlemler, eşitlik ilkesine aykırı sayılamaz.

(5) Sosyal devlet ilkesinin gereği olarak engelliler, çocuklar ve yaşlılar lehine alınan özel önlemler, eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Nasıl bir anayasa istiyoruz?

Devlet odaklı değil, insan odaklı; insan ve kadın hakları, laiklik temelinde bir demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne dayalı;

Dil, ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, siyasi düşünce, din, mezhep, felsefi inanç, medeni hal, yaş ve engellilik ayrımcılığını yasaklayan, her vatandaşın yasalar önünde eşitliğini savunan;

Sadece Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi değil, Avrupa Sosyal Şartı, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve eki tavsiye kararları gibi Türkiye'nin taraf olduğu tüm ilgili sözleşme, direktif ve sözleşmeler referans alınarak hazırlanan;

Korkulara ve kısa vadeli çıkarlara dayanmadan, sorun çözmeye yönelen, toplumdaki kültürel, dini veya etnik farklılıkları zenginlik olarak kabul eden;

Hukukun üstünlüğünün ve yasalar önünde eşitliğin temenni olarak kalmadığı, başta cinsiyet eşitliği olmak üzere, her alanda yasal eşitliğin özel önlemlerle ve yaptırımlarla yaşama geçirilmesinden devletin yükümlü tutulduğu;

Seçim ve atamayla oluşturulan siyasi (TBMM, yerel meclisler, komisyonlar, Grup yönetimleri, Bakanlar Kurulu) ve kamusal tüm karar organlarında cinsiyet eşitliğinin, özel önlemler olarak sağlanmasının demokrasinin ve adaletin vazgeçilmez koşulu olarak görüldüğü;

Sosyal devlet ve sosyal adalet ilkesini, anayasanın değiştirilmesi teklif edilemez unsuru olarak benimseyen; sosyal ve ekonomik hakların temenni niteliğinden çıkarıldığı, fırsat ve kaynaklardan eşitçe yararlanamayan kadınların, eğitim, öğrenim ve çalışma haklarından eşitçe yararlanması için, devletin özel önlemler alarak, iş ve aile yaşamını bağdaştırılmasını kolaylaştıracak tüm tedbirleri alarak, fiilen yaşama geçirmekle yükümlü olduğu,

Devlete, ev kadınları da dahil tüm kadınların sağlık ve sosyal güvenlik haklarından yararlanması için özel önlem alma yükümlülüğü getiren; kadınlara doğurganlık hakları ve üreme sağlığı konularında ücretsiz hizmet verme görevi veren,

Temel hak ve özgürlüklerin “genel ahlak”, “milli güvenlik”, “kamu düzeni”, “genel sağlık” gibi soyut ve keyfi gerekçelerle sınırlandırılmadığı,

Devletin aile içi şiddet ve namus cinayetlerini önlemekle, aile içi demokrasiye, eşler arası eşit işbölümünü desteklemekle yükümlü kılındığı,

Siyasi partilere, demokrasi, saydamlık ve tüm karar organlarının oluşumunda cinsiyetler arası eşit temsil ve katılımı ilkesine bağlı olma zorunluluğu getiren ve partilerin şiddet eylemlerine katılım dışında kapatılmalarını engelleyen,

Siyasi Partilerin devletten aldıkları maddi yardımların bir bölümünü kadın kollarına ve kadın çalışmalarına ayırmalarını şart koşan,

Vatandaşlara ve sivil toplum örgütlerine temsil ettikleri topluluk üyeleri ve toplum kesimi ile ilgili yasa teklifi verme; yasama, yürütme, denetim ve yönetime doğrudan katılma; anayasaya aykırılık başvurusunda bulunma ve davacı / davalı olabilme ve davalara katılma hakkını da içeren taraf ehliyeti yollarının açıldığı;

Devletin sivil toplum örgütlerini, bütçeden belli bir pay da ayırarak destekleme görevinin belirtildiği,

Yargı organları, Sayıştay, Anayasa Mahkemesi, rektörlükler ile YÖK, RTÜK gibi özerk kurumların oluşumunda, üyelerini kendi içinden ve cinsiyet eşitliği ilkesini gözeterik seçmeleri konusunda demokratik ilkelere yer veren, bir Anayasa istiyoruz.

Flora Tristan

Bir Paryanın Sosyalist ve Feminist Olarak Portresi*

Handan Çağlayan
Sendika Uzmanı

19. yüzyılda Fransa'da yaşamış olan Flora Tristan, işçi sınıfı mücadelesi içinde çok özgün bir yere sahiptir. Kalem aldığı eserleriyle olduğu kadar işçi sınıfının birliği ve kurtuluşu için eylemci kişiliğiyle de tarihe mal olmuş Tristan'ı kendi dönemindeki sosyalistlerden ayıran en önemli özelliği, işçi sınıfının kurtuluşu ile kadının özgürlüğü arasındaki bağa ilk dikkat çeken kişilerden birisi olmasıdır.

1803 yılında Peru kökenli bir babayla Fransız bir annenin çocuğu olarak dünyaya gelen Tristan'ın hayatına ve mücadelesine damgasını vuran önemli olaylardan birisi babasının erken ölümüyle zorlu geçen çocukluğu ve diğeri de kadınlara hiçbir hakkın tanınmadığı bir toplumda kadın olarak yaşadıklarıdır. Burjuva sınıfına mensup bir ailede dünyaya gelmiş olmasına rağmen babasının ölümüyle "parya"ların dünyasına dahil olmuştur. Sınıfsal olarak geçirdiği bu dönüşüm, işçi sınıfının teorisyenlerinden ve eylemcilerinden birisi haline gelmesinde etkili olmuştur. Kalem aldığı eserleriyle işçi sınıfının birliğini örme ve mücadelesini güçlendirmeye çalışmış; Fransa'da yaşadıklarıyla yaptığı seyahatler esnasındaki deneyimleri, onun bir feminist olarak da farkındalığının artmasına, duyarlılığının gelişmesine ve mücadele etmesine yol

açmıştır. Babasıyla annesi arasında yasal evlilik bağının bulunmaması, yasal bir evlilikten dünyaya gelmeyen ve bu yönüyle babasından kaynaklanan hakları kullanamayan bir çocuk olarak Tristan'ın mevcut sistemi ve değerleri sorgulamasında ayrıca etkili olmuştur.

1932 yılında, babasından doğan haklarına sahip çıkmak için Peru'ya giderek orada iki yıl kalmıştır. Bu haklarını elde edememiş olsa da bu seyahatinin sonunda Bir Parya'nın Yolculukları isimli eseri ortaya çıkmıştır. Tristan'ın evlilik kurumuna da ciddi eleştiriler yönelttiği eser 1838'de yayınlandığında yayın dünyasının olumsuz yaklaşımına karşın geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır. Eser sadece Fransa'da değil sonraki yıllarda Peru'da da ilgi görmüş sonraki kuşaklardan Peru'lu feministler Tristan'ı Latin Amerika feminizminin öncüsü olarak kabul etmişlerdir. Tristan'ın bu eseriyle birlikte Yabancı Ülke Kadınlara İyi Bir Kabul Göstermenin Gerekliliği adıyla başka bir broşürü de yayınlanmıştır. Broşürde yalnız yaşayan yabancı kadınların, taciz ve tehditlerden korunması için gerekli olan bazı önlemlerden söz edilmektedir.

İngiltere'ye yaptığı ziyaret sırasında işçi sınıfının koşullarına yakından tanıklık etmiş, fabrika sahiplerinin durumuyla işçi sınıfı ma-

hallerindeki sefaleti karşılaştırdığı izlenimlerini Londra’da Gezintiler adıyla yayınlamıştır. İşçilerin Birliği eserini ise İngiltere’ye yaptığı ziyaretin ardından, 1843 yılında kaleme alan Flora Tristan bu eseriyle bir politik eylemci olarak da tanınmıştır. Bu eser, ütopyacı sosyalistlerin çalışmalarıyla benzerlikler gösterir. Öte yandan onu sadece ütopyacı sosyalistlerden biri olarak değerlendirmek eksik kalır. Çünkü Tristan ütopyacı sosyalistlerin eserlerini okumuş ve onlardan çok şey öğrenmiş olsa da proletaryanın ve aynı zamanda kadınların durumlarına ilişkin onlardan çok farklı ve etkileyici çözümler önermiştir. İşçi sınıfının özgürlüğüyle kadın hakları ve kurtuluşu arasında inkar edilemez bir bağ bulunduğunu ısrarla vurgulamış olması çok önemlidir. İşçi sınıfı mücadelesinde birliğin önemini vurgulayan Tristan “bölünmüşseniz güçsüzsünüz, kaybedersiniz, her türlü sefaletle ayaklar altında ezilirsiniz. Birlikse güçtür” sözleriyle işçi sınıfı arasında dayanışmayı ve birliği geliştirecek pek çok öneri geliştirmiştir. Proletaryanın kurtuluşuna önem verdiği kadar kadının kurtuluşuna da özel bir önem atfeden Tristan için işçi sınıfının birliği, kadın haklarının tanınmasıyla sağlanabilir. Çünkü işçi sınıfı kadınların eşitsiz konumu nedeniyle kendi içinde de bölünmüştür. Bu bölünmüşlüğü kadın hakları kapatacaktır ve bu bir kere sağlandıktan sonra gerisi gelecektir. Kadın özgürlüğü toplumun büyük çoğunluğu için büyük bir iyilik getirecektir.

Bu tür iyimser düşüncelerine rağmen, Tristan içinde yaşadığı toplumun koşulları konusunda gerçekçiydi de. Fransız devriminden sonraki Fransız toplumunda, kadınların herkes için vaat edilmiş olan eşitliği elde edemediklerinin farkındaydı. Fransız devriminin getirdiği eşitliğin, kadınlar için geçerli olmadığını fark etmişti. Yürürlüğe giren yeni “yurttaşlar yasası” eşitlik ilkesini düzenliyordu ama yasayla erkeklerin hakları güçlendirilmiş, buna uygun olarak kadınlarınki oldukça kısıtlanmıştı. Yasaya göre koca her bakımdan karısından sorumluydu; kadın da ona itaat borçluydu. Bu durum onun erkeklerin ayrıcalıkları üzerine eleştirel değerlendirmeler yapmasına yol açmıştı.

Tristan mevcut koşullardaki evliliği kölelikle karşılaştırmış ve kadınları “kölenin kölesi” olarak nitelemiştir.

Tristan’ın eserleri ve eylemi, kendi yaşamındaki deneyimlerinden fazlasıyla esinlenmiştir. Sadece yasal dayanağı olmayan bir ailede dünyaya gelmesi değil, 17 yaşında yap-

mak zorunda kaldığı evlilikte maruz kaldığı şiddet de, toplumsal cinsiyet ilişkilerini sorgulamasında etken olmuştur. Tristan ayrımcılığı sorgulamış kendi hayatında da kadınlar için çizilen sınırları çiğnemekten çekinmemiştir. Sınırları ihlal etmenin karşılığında yaptırımlar ise onu yıldırnamamıştır. Örneğin kadınlar için evlenmemek diye bir seçeneğin bulunmadığı ve ayrılmanın kabul görmediği bir dönemde yaşamıştı ama yaptığı evlilikte maruz kaldığı şiddet, bu kuralları çiğneyerek kocasını terk etmesine engel olmamıştı. Maruz kaldığı şiddet sonucu evini terk ederek annesinin yanına dönmesi, o dönem için son derece radikal bir eylemdi. Yasal olarak boşanma hakkı tanınmamaktaydı ve bu koşullarda evini terk etmesi bir kadın için onur kırıcı bir şey olarak nitelenmekteydi. Flora Tristan, tüm bu bedelleri göze alarak şiddet dolu evini terk etmişti. Tıpkı toplumsal değer yargıları gibi erkeğin yanında yer alan hukuk, çocuklarının velayetini Flora Tristan’a değil kocasına vermişti. Çocuklarını alabilmesi ancak, ayrıldığı eşinin küçük kızına cinsel tacizde bulunduğu ortaya çıkmasıyla mümkün olabilmişti. Durumu öğrenen Tristan adamı şikayet etmiş, mahkeme çocukları anneye vermekle birlikte adamı delil yetersizliğinden serbest bırakmıştı. Serbest bırakılan koca da tıpkı günümüzde sık sık görüldüğü gibi ilk iş olarak kendisini şikayet eden kadının hayatına kast etmişti. Ayrıldığı kocasının kurşunladığı Tristan hayatta kalmayı başarmış ancak kalbine çok yakın bir yere saplanan kurşunu ömrü boyunca taşımak zorunda kalmıştı. Boşanarak çocuklarını yanına aldığı zorlu dönemde hizmetçilik yaparak geçimini sağlamaya çalışan Tristan kadınların sefalet içindeki çalışma koşullarına yakından tanıklık etmiş; emekçi kadınların yaşam koşullarının güçlüklerine ilişkin yakıcı gözlemlerde bulunmuştur. Tüm bunlar onun siyasal düşüncesini şekillendirmesinde, sosyalizm ile feminizm arasında bağ kurmasında etkili olmuştur.

Toplumsal kabul görmeyen yolunun, “terbiyeli, edepli kadın” olmaktan geçtiği bir dönemde kendini onlardan ayırarak “parya” olarak nitelemekten çekinmemiştir. Irka, sınıfsal konuma ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ve sömürünün olduğu bir toplumda, yasal evlilik dışında dünyaya gelmiş bir çocuk, bir melezi, şiddet görmek istemediği için eşinden ayrılmış bir kadın, hakları olmayan bir anne ve bir emekçi olarak tüm bu eşitsizliklere ve sömürüye karşı çıkarak kadınların sesi olmayı başarmıştır.

* Eğitim Sen Kadın Dergisinden alınmıştır.

kadın olmak

*Korkarız,
Sesimiz duyulmayacak diye,
Sözümüz küçümsenecek diye
Ama sustuğumuz zamanda,
Korkarız...
Öyleyse konuşalım daha iyi... Konuştuğumuz zaman*

Nevin Kaplan

BES İst. 2 No'lu Şube Başkanı / (KESK Eski Kadın Sekreteri)

MERHABALAR!..

Kadının toplumsal yaşamdaki yerine baktığımızda, yaşamın yarısını oluşturan biz kadınların, yine yaşamın hangi alanında olursa olsun, sözümüzü söylemekten hep kaçınmış, ya da korkmuşuzdur.

Oysa söylenecek o kadar çok sözümüz vardır ki! Yutkunduğumuz, boğazımızda düğümlediğimiz, söyleyemediğimiz pek çok şey...

İsteriz ki! Sendikalarda biz kadınlar söyleyemediklerimizi söyleyelim, tartışalım, taleplerimizi dile getirelim. Kadın mücadelesinin tarihsel sürecini paylaşalım, çözüm önerileri bulunmasına katkı sunalım. Bulduğumuz alanlardan doğru yaşamı kadınlar lehine değiştirebilecek pozitif desteklerin açığa çıkmasını sağlayalım. Sendikal alanlarda ve yaşamın her alanında, hayatı değiştirmek için mücadele edelim...

Bizler biliyoruz ki! Kadınlar yaşamlarının her döneminde ayrımcılığa uğramaktadırlar. Evde, işte, sokakta, sosyal yaşamda... Kadın kimliği "ikinci cins" edilgen bağımsız sosyal statüsü olmayan bir kimliktir. Kadına biçilen bu kimlik kadının sosyal, ekonomik, sendikal ve siyasal alana katılımını engellemektedir. Ya da bu alanlar da kadınların siyasal vitrin aracı olarak kullanılmasına neden olmaktadır.

Sosyo – Politik tarihe baktığımızda "ikinci cins" rolün tüm dünya kadınları için geçer-

li olduğunu görürüz. Gelişmiş ülkelerde de kadına yönelik ayrımcılığa karşı bir takım yasalar ve uygulamalar olmasına karşı, kadın sorununun mevcut olduğunu, kadınların çeşitli şekillerde ayrımcılığa ve şiddete maruz kaldıklarını, yapılan araştırma ve istatistikler göstermektedir. Ancak, kadınların da bu rolü benimsemiş oldukları, kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarının bilincine varmakta, duyarlılık göstermekte çok da istekli oldukları diğer bir gerçekliğimizdir.

Kadın kimliğini ve bakış açısını kazanmış olan kadınlarımızın mücadelesi ise, çeşitli biçimlerde engellerle karşılaşmaktadır. Yaşamın tüm alanlarında kadınlarımızın yönetimlere katılımları, yer almaları erkek egemen bakış açısından dolayı engellenmektedir. Dolayısıyla kadınlarla ilgili kararlarda ve kadın haklarına yönelik yasaların, çıkarılmasında, kadınlara yönelik politikaların belirlenmesinde, erkek egemen zihniyet hakim olmaktadır. Sonuç olarak içselleştirilememiş, somut ve çözücü olmayan, kadınlara gerçekten hayatı kolaylaştırmayan, bir adım ileri gidemeyen kanunlar kurallar dizisi dayatılmaktadır.

Kendini geliştirmek isteyen kadınlar eğitim olanaklarından yeterince faydalanamamaktadır. Kız çocuklarının okuma yazma oranı erkek çocuklara göre daha düşüktür. Köylerde kırsallaşan kadın emeği söz konusudur. Yoksulluk neticesinde yaşanan göç olayları kadınları köylerde, tarlalarda hiçbir güvencesi olmadan karın tokluğuna çalışmaya itmiştir.

Kadının kendi yaşamında söz ve karar sahibi olmasının yolu, kadın olmaktan kaynaklanan sorunların bilincine varmaktan ve eğitimin-den geçmektedir. Ülkemizde eğitim alanında kadınlarla erkekler arasında çok büyük uçurumlar bulunmaktadır.

Kadınların eğitimi, kız çocuklarının okutulması, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadın haklarının korunması, yasalar da güvence altına alınması gerekmektedir. Türkiye bu anlamda Uluslar arası sözleşmelere çekincesiz imza koymalıdır. Birlik ülkelerinde yürütülen programların, uygulamaya geçirilmesi öncelikli politikalar olmalıdır.

Son yıllarda Türkiye’de kadınlar için ve kadınlar adına çok söz söyleniyor. Kadınların aile içinde maruz kaldıkları şiddet karşısında güçlendirilmeleri, namus cinayetlerinin ifşa edilmesi ve cezalandırılması, kadın istihdamının artırılması, kadınların eğitime katılımlarının önünün açılması, Anayasa ve yasalarda kadınların durumunun çeşitli düzenlemelerle güçlendirilmesi gibi hedefler için, pek çok kadın grubu seferber olmuş durumda.

Devlet ve sermaye çevreleri de bu hedeflerden bazılarını benimsemiş gibi görünüyor. Kendi ihtiyaçları için olsun, AB ile uyum politikalarının gereği olarak olsun, ya da kadınlardan gelen taleplerin basıncı yüzünden olsun, onlar da kadınların taleplerini dikkate almaya, ya da alır gibi görünmeye çalışıyorlar.

Çalışma yaşamına baktığımızda, kreş ve ebeveyn izni emekçilerin temel haklarındandır. Kamuyu daraltan, temel insan ihtiyaçlarını dahi piyasaların insafına terk eden mevcut devlet anlayışı birçok başka hakkımızı olduğu gibi bu haklarımızı da gasp etmektedir. Sadece devlet bu konuda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmediği için milyonlarca çalışan anne-baba ya aile büyüklerinden, hısım akrabadan destek almak ya da ücretli bakıcı ve özel kreşlerden hizmet almak ikilemi içindedir. Devletin bu hak gaspının bir başka vahim sonucu da, birçok annenin çocuk bakımı gibi çağdaş dünyanın artık bir sorun olarak görmediği bir nedenle çalışma yaşamından ayrılmak zorunda kalmasıdır.

Kadınlar eşit ücret ve sosyal haklara sahip değiller. Kadın emeği ucuz iş gücü olarak görülmektedir. Geleneksel toplumsal, yapımız erkek eksenli olarak yapılanmıştır. Bu da erkeğe aktif, kadına edilgen bir rol yüklemiştir. Kadın sosyal yaşamın dışında tutulmuş, ev içinde annelik rolüyle dar bir yaşama sıkıştırılmıştır. Kadınlar sendikal alanlarda aktif rol alamamış, çocuk ve yaşlı bakımı kadınları eve hapsedmiştir.

Kadının gerek çalışma yaşamına kazandırılması gerekse birey olma mücadelesinde ise; sendikalar birinci derecede görev ve sorumluluk duyması gereken kurumlardır. Ne yazık ki ülkemizde sendikaların kadınlara yönelik hiçbir eylem planı yoktur. Sendikal alanlarda

erkek egemen anlayışı ile örgütlenmiş alanlardır.

Kadınların sendikal ve siyasal alanlarda söz ve karar sahibi olabilmeleri bu alanların kadınlaşması ile, yönetimlerde kadın temsiliyetlerinin yer almasından geçmektedir. AB ülkelerinde bu anlamda ulusal düzeyde, yaşamın her alanında kadınlara yönelik kota uygulanmakta, Uluslar arası sendikaların programlarında, ise kadınların yönetim mekanizmalarında yer almalarını kolaylaştırıcı politikalar yer almaktadır

Kadınların sendikasızlık statüsünü aşmaları için sendikaların öncelikle yapması gerekenler :

- Sendikaların sağladığı yasal hakları çeşitli kampanyalarla kadınlara anlatarak bilinç yükseltmek.
- Bir kadın grubu işyerlerini ziyaret ederek çalışan kadınlarla şikayetçi oldukları konular başta olmak üzere, kendilerini ilgilendiren konularda görüş alışverişinde bulunması.
- Kadınları sendikalara çekmek ve örgütlemek için sendika temsilcisi kadınların eğitilmesi,
- İşyeri düzeyinde sendika temsilcisi kadınlarla sendika üyeliğine özendirici çalışmalar yapılması,
- Kadınların sorunlarıyla ilgili eğitim programları yapıp, çalışma grupları oluşturulması
- Toplu pazarlık, örgütlenme taktikleri vb için kadın çalışanların taleplerinin programlara alınması.
- Tüm sendikalarda “KADIN SEKRETERLİKLERİ’nin” kurumsal ayakları olan komisyonların kurulması,
- Sendikaların, ana tüzüklerini cinsiyet eşitliğini sağlayacak tarzda gözden geçirmesi gerekir.

Kadınlara yönelik bilinç yükseltme kampanyalarında, özellikle kreş ve çocuk bakımevi gibi özel hizmetler sağlama yoluyla kadınların sendikalarda daha faal çalışmasının önü açılmalıdır.

Her türlü ayrımcılığa, eşitsizliğe, adaletsizliğe, şiddete karşı, kadınların Sendikal ve siyasal alanlarda eşit temsiliyetini sağlamak

amacıyla, olumlu önlemler başta olmak üzere, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. (Pozitif ayrımcılık kuralı, yaşlılar, çocuklar ve engelliler için de açıkça vurgulanmalıdır).

“Biz kadınlar; dinsel, geleneksel, ekonomik ve politik her tür cins ayrımcılığına, işsizlik ve gerici savaşlar içerisinde, kadının kimiksizleştirilmesine ve kişiliksizleştirilmesine, mal, meta, ev kölesi ve cinsel köle olarak pazarlanmasına ve daha saymadığımız kadın olmaktan kaynaklı yaşadığı tüm sorunlara karşı çıkarak, egemenlerin bizleri koydukları kalıpları parçalamak zorundayız. Dilimiz, dinimiz, rengimiz, etnik kimliğimiz, ırkımız ne olursa olsun, dünyanın neresinden olursak olalım, bizler kadınız... Ve yaşamı var eden biz kadınlar dünyanın neresinden olursak olalım, bir araya geldiğimizde ve mücadele ettiğimizde karşımızda duracak hiç bir güç yoktur.”

“YAŞASIN KADIN DAYANIŞMASI” “YAŞASIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELEMİZ”

Denizcilik Müsteşarlığı

Kanun hükmünde kararname ile AKP, kamuyu yeniden dizayn etmekte olup, bu dizaynda kamu yararı ilkesini piyasacılığa feda etmiş bir devlet mantığı kendini göstermektedir. Yani odağında insanın olmadığı bir düzene hızlıca geçmenin altyapısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda Ulaştırma Bakanlığı'nın yayımladığı 655 sayılı kanun hükmünde kararnamede aynı mantıkla hazırlanmıştır. Piyasalaştır. Özelleştir. Kadrolaş...

Özellikle Denizcilik Müsteşarlığı bu KHK ile ortadan kaldırılmış, en alt düzeydeki memurda dahil olmak üzere kimin nerede nasıl görev yapacağı belirsiz hale getirilmiştir. Yani çalışanlara ben senin hakkında her türlü kararı vermeye yetkiliyim mesajı verilmektedir.

Çalışanlar içerisinde bu mağduriyeti en fazla yaşayacak olan ise kadınlar...

Son 10 yıldır genel anlamda kamuda kadın istihdamının giderek azaldığı aşkar-

dır. Bu anlayıştan Denizcilik Müsteşarlığı da önemli ölçüde etkilenmiştir. Şöyle ki, Denizcilik Müsteşarlığı personelinin % 84,74'ünü erkekler, % 15,26'sını ise kadınlar oluşturmaktadır. Merkez Teşkilatında kadın personelin oranı % 24,75 iken, taşrada ise % 8,95'dir. AKP hükümetleri döneminde alınan personel içerisinde kadın istihdamının azlığı verilen bu istatistiki bilgilerden anlaşılmaktadır.

Üst düzey görevde bulunan kadın personel görevlerinden uzaklaştırılarak yerlerine erkek personelden atamalar yapılmıştır. Gerekçe olarak ise, müsteşarlıkça yürütülen hizmetlerin, doğası gereği ancak erkek personelle yapılabileceği şeklindeki yanlış bir anlayıştır. Bu anlayış siyasi iktidarın erkek egemen yaklaşımı ve cinsiyetçi eşitsizliği savunmasının net bir ifadesidir. Bunu kabul etmediğimizi, uygun koşulların oluşturulması şartıyla Müsteşarlık bünyesinde kadınlarca yapılamayacak hiçbir görevin bulunmadığını buradan ilgililere iletmek istiyoruz.

Demiryollarında

Demiryolculuk cinsel ayrımcılık yapılmak suretiyle erkek işi olarak algılanmaktadır.

Demiryolu işkolunda Kadın çalışanların genel çalışanlara oranı % 5'dir.

Demiryollarında 250'ye yakın ayrı unvan bulunurken, bunlardan SADECE 20'ye yakın unvanda kadınlar çalışmakta Kadın çalışanların %99'u büro hizmetlerinde, % 1 i gişelerde çalışmaktadır. Banliyö gişe hizmetlerinin özel sektöre devredilmesi sonucu bu oran %0,5 lere düşmüştür. Özelleştirme nedeniyle gişelerdeki görevlerine son verilen ve ağırlıklı olarak bürolarda görevlendirilen gişe memurlarının unvanları değiştirilmediğinden görevde yükselme hakları engellenmektedir.

Kurumumuzda az sayıda da olsa gişelerde görev yapan kadınlara vitrin elemanı gözüyle bakılmakta olup, bu personelin çalışma koşulları olumsuzluklarla doludur. Göreve gidiş gelişlerde servisleri olmadığı için özellikle gece vardiyaları esnasında çok ciddi problemler yaşamak-

tadır. Her türlü mikrobu üzerinde taşıyan paralar ve sağlıksız çalışma ortamında gişe memurları ciddi sağlık problemleri yaşadıkları gibi, hamile olan kadınların taşıdıkları sağlık risklerinden doğacak çocuklar da nasibini almaktadır.

Bir başka sorun da, kurumun vitrin elemanınız diyerek resmi tacizin yanında, her gün binlerce yolcunun tacizine şiddetine maruz kalan kadın gişe memurları, kurumun "müşteri her zaman haklıdır" anlayışıyla karşılaşmakta, herhangi bir şikayete meydan verdiği takdirde sürgün, para cezası, sicil bozmayla cezalandırılmakta tacizi ve sömürüyü çalışma ortamında katmerli bir şekilde yaşamaktadırlar.

-Gişe memurlarının giyeceği kıyafete, tırnak boyuna, etek boyuna, ayakkabısının topuk boyuna, gömlek kolunun uzunluğuna kısalığına işveren karar vermektedir.

-Gişe memurlarının hafta izinleri, resmi tatillerle kullanılan izinler diye bir hakkı yoktur. Çünkü gişeler 24 saat hizmet vermektedir.

ka
dın

ça
lı
şan
la
rın

so
run
la
rı

-Gişe memurlarının unvanda yükselebilmelerinin önü tıkalıdır.

Demiryollarında yöneticilerin %1'i kadındır

Gerek sistem, gerekse de mesleğe olan bakış açısı, kadınların yönetime katılma hakkını engellemektedir. Demiryollarında kadınların %1'i yönetici konumundadır derken, bu oran Genel Müdürlük düzeyinde algılanmamalıdır. Bu oran orta düzey yöneticilere, hatta işyeri amirlerine kadar inen bir dağılımın oranıdır. Örneklemek gerekirse; 155 yıllık bir geçmişe sahip demiryollarının hiçbir zaman kadın genel müdürü olmamış, 1 yıllık dilimde sadece 1 kadın genel müdür yardımcısı olmuştur.

Bu erkek egemen yapı içerisinde Kurumdaki kadın çalışanlar yer yer mesleki ayrımcılığı kabullenebilmektedirler.

Dünyanın birçok ülkesindeki demiryolu sektöründe kadınlar, makinistlik, manevracılık, tren şeşiği, hareket memurluğu vb. gibi hizmetlerde yer alır ve bu hizmetleri başarıyla yerine getirirken, ülkemizde bu gerçeklik "anormal" olarak algılanmakta, "erkek işi" olarak görülmektedir. Son zamanlarda Meslek liselerinin Raylı Sistemler bölümlerinden mezun olan birkaç kadın utanma pazarına "makinist" kadrosunda işe alınmışlardır. Ancak faal personelin hizmet yürüttüğü yerlerde bulunan gerekli tesisler kadın çalışanlara uygun hale getirilmediğinden büyük sorunlar yaşanmaktadır.

Kadına aşağılayıcı şekilde davranma, taciz etme, nezaket adı altında zayıf varlık muamelesi yapılma gibi davranışlar yer yer aleni, yer yer gizli olarak yapılmaktadır.

Erkek egemen kültürün alabildiğine hüküm sürdüğü kurumumuzda; %5'lik bir orana sahip kadın çalışanlara mobbing uygulaması gizli ama yoğun olarak yaşanmaktadır. .

Taciz vakalarına da sık sık rastlanmakta ve kadın çalışanlar zor durumda bırakılmaktadır. Kadınlara karşı yapılan bu karalama girişimleri ve dedikodular yüzünden işyeri değiştirmek zorunda kalan, hatta işten ayrılmak zorunda kalan, hayat düzeni bozulan, psikolojik yıkıntıya uğrayan kadın çalışanlar olmuştur-olmaktadır.

Kurumumuzda eğitim düzeyinin çok düşük olmasını arkasına alan erkek egemen yoz kültür, "kadınlara zayıf, erkeklere

üstün varlık" olarak davranma mantığını resmi uygulamalarında da göstermektedir

90.lı yılların sonuna doğru yayınlanan "ocak-töre kurallarını" çağrıştıran bir emirle; "kadının elinin nasıl sıkılacağı, ne şekilde ve hangi koşullarda kadına selam verileceğinin" tarif yapılmıştır.

AKP Hükümeti döneminde atanan yöneticilerin görev yaptığı TCDD Genel Müdürlüğü bir emir çıkartarak; eş durumundan nakillerde erkek çalışanın öncelikle baz alınacağını ve imkanlar dahilinde kadının naklinin eşinin yanına yapılacağını emirlemiştir.

Kadınların sağlıklı çalışma ortamlarının olması engellenmektedir.

Demiryollarında verilen mücadele sonucu yıllar önce elde edilen kreş hakkı bugün tırpanlanmaya çalışılmakta, kreşler özel sektöre devredilmek üzere hazırlanmaktadır.

Çalışılan işyerlerinde emzirme odası bulunmamakta, süt iznini kullanmak isteyen kadınlar değişik şekillerde engellenmeye çalışılmaktadır. Ülkemizdeki diğer işkolalarında çalışan kadınlar gibi işkolumuzda da doğum öncesi ve doğum sonrası izinler ILO'nun belirlediği asgari standardın altındadır.

Özelleştirme saldırısında en büyük kıyımı da kadın çalışanlar yaşamaktadır/ yaşayacaktır

1995 yılında uygulamaya konulan Booz Allen&Hamilton raporu, 2005 yılında uygulamaya konulan CANAC raporu Euro-med ile yeniden yapılanma adı altında özelleştirilme uygulamalarının başlatıldığı demiryollarında personel politikaları tamamen değiştirilmiş esnek çalıştırma büro hizmetlerinde de uygulanmaya başlanmıştır.

Anlatılarımızdan da anlaşılacağı üzere; erkek egemen kültürü benimseyen siyasi idarenin erkek işi olarak algıladığı, cinsiyet ayrımcılığının had safhada olduğu bir sektörde, iş güvencesiz bir ortam olduğu taktirde ilk işten atılmaları yaşayacak olan kadın çalışanlar olacaktır. Demiryolları özelleştirme kapsamında olduğundan yeni personel alımları ihtiyacın çok altındadır. Alınan personel ağırlıklı olarak faal statüde istihdam edilmekte ve cinsiyetçi ayrımcılık mantığı ile de erkekler tercih edilmekte bu uygulama da kadın çalışan sayısının azalmasına neden olmaktadır.

2011 Nobel Barış Ödülü

Komite 2011 Nobel Barış Ödülü 3 kadının 2011 Nobel Barış Ödülü'nün bu yılki sahipleri, Liberya Cumhurbaşkanı Ellen Johnson-Sirleaf ve yine Liberyalı Leymah Gbowee ile Yemenli kadın hakları ve demokrasi eylemcisi Tawakkul Karman olduğunu açıkladı.

Komite, söz konusu üç kadını ödüle layık görmesine neden olarak, kadın haklarını şiddete bulaşmadan, barışçıl yöntemlerle savunmalarını gösterdi.

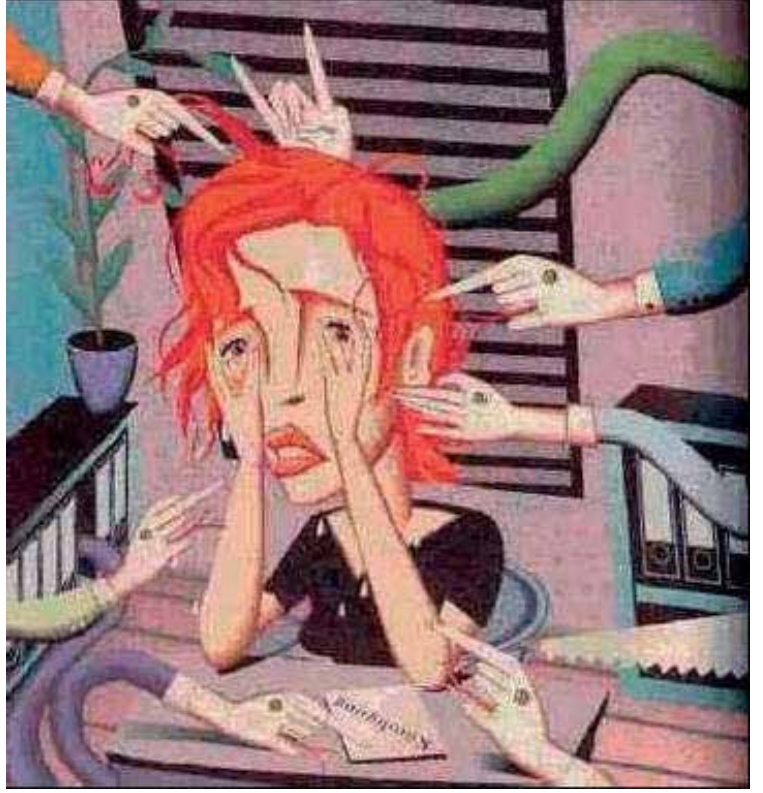
Nobel Barış Ödülü'nün üç kadına verildiğini açıklayan Nobel Komitesi Başkanı ve eski Norveç Başbakanı Thorbjörn Jagland, Johnson-Sirleaf'in Afrika'nın seçilen ilk devlet başkanı olmasına dikkat çekti. Jagland, dünyada barışın tesis edilmesinde kadınların çok önemli olduğunu vurguladı.

Dayanışma

21 Ekim 2011 tarihinde İzmir'de 8 kadın arkadaşımızın da aralarında bulunduğu 31 kamu emekçisinin yargılandığı davaya ETF Genel Sekreter Yardımcısı Sabine TRIER'de dayanışma için katılmıştır.

MOBBİNG; İşyeri Terörü

Mobbing, işyerinde gerçekleşen, bir veya daha fazla kişi tarafından, bir veya daha fazla kişiye,

sistemli bir şekilde, düşmanca ve ahlak dışı bir yaklaşımla, süreklilik gösteren bir sıklıkla,

çok çeşitli sebepleri olabilen, kişiyi sindirme maksadı ile, kişinin özgüvenine uygulanan psikolojik ve hatta fiziksel saldırgan davranışları ifade etmektedir.

Gelişmiş ülkelerde cinsel tacizin de önüne geçen mobbing çoğunlukla üst düzey yönetim kademesinde çalışanlar tarafından uygulanmakta ve üst düzey yöneticilerde bir meslek hastalığı olarak sık görülmektedir. Mobbing, sistematik şekilde ve bilinçli bir baskı yapmak anlamına gelmekte ve karşı tarafı pasifize etmek amacı taşımaktadır.

İşyerinde duygusal terör uygulayan yöneticiler, baskıcı otoriter ve totaliter kişilik yapısına sahip insanlardır ve kendi fikirlerini zorla kabul ettirmek isterler. Kesinlikle eleştiriye kapalıdır ve farklı düşünceye toleransları yoktur. Özellikle yaratıcı insanların ürettikleri yeni fikirlerin diğerlerini rahatsız etmesi ve daha yük-

sek mevkilerde çalışan kişiler için tehdit oluşturdukları nedeni ile seçilmiş kişilerdir. Bu kişiler işini seven, yaptıkları işle bütünleşen, örgütün hedeflerine ve saygınlığına inanan çalışanlardır. Mobbing, kurumlar içinde bulaşıcı bir hastalık gibidir. İyileştirici önlemler alınmazsa kurumun bütün yaşamsal organlarına yayılır. Çalışan personelde, işletmeye ve çalışma arkadaşlarına olan güven ve saygı azalır, motivasyon düşer, çalışma ortamı ve çalışanlar arasında uyumsuzluk başlar, iş verimliliği düşer. Mobbing, kişiyi iş yaşamından dışlamak amacıyla kasıtlı olarak yapılır. Kişinin saygısız ve zararlı bir davranışın hedefi olmasıyla başlar. Üst merci, ima ve alayla, karşısındakinin toplumsal itibarını düşürmeye yönelik saldırgan bir ortam yaratarak kişiyi işten ayrılmaya zorlar. Bir iş yerinde sistematik baskı yaratıp, kişilerin performanslarını ve dayanma güçlerini yok ederek iş ortamında dışlanması, zaman zaman özel taktiklerle, zaman zaman zorba gerçekleştirilmektedir. Mobbing, işin akışına ya da bir davranışa ilişkin bir anlaşmazlıkla başlar. Daha sonra zorbanın saldırgan eylemleriyle devam eder,

saldırıcılığa zorbanın dışında yönetim veya iş arkadaşları da katılabilir. Bir sonraki aşamada kurban, sorunun kaynağı, problemlili ya da akıl hastası olarak damgalanır. Süreç, işe son verilmesi ya da kişinin ayrılması ile tamamlanır. Bu sonuç, çoğunlukla mobbingin bitmesi anlamına gelmez, çünkü benzer bir iş kolunda çalışmak zorunda olan kişi kötü huylu, asi ya da işten anlamaz olarak damgalanarak referansları kirlenmiş olur.

İşyerinde En Çok Uygulanan Psikolojik Şiddet Davranışları

- Yapılan yanlışlardan sorumlu tutulma,
- Kişiye mantıksız görevler verilmesi,
- Yeteneğinin eleştirilmesi,
- Birbiriyle çelişkili kurallara itaat ettirilme,
- Görevin kaybettirileceğine ilişkin tehditler,
- Küçük düşürülme ve hakarete uğrama,
- Başarının olduğundan az gösterilmesi,
- İşten çıkarılma (ayağının kaydırılması)
- Bağırılma,
- Şerefının lekelenmesi

Mobbingin Kişisel Etkileri:

Mobbing, alkol ya da madde kullanımı, anksiyete, öfke durumu, benlik saygısında azalma hipertansiyon gibi psikosomatik rahatsızlıklar, depresyon hatta intiharla sonuçlanabilmektedir.

Leymann İsveç'te intiharların % 15'inin mobbing kaynaklı olduğunu söylemektedir.

Mobbing kişiler üzerinde yarattığı etkilere göre 3 farklı derece halinde sınıflandırılabilir:

-Birinci Derece Mobbing: Ağlama, zaman zaman uyku bozuklukları, alınganlık, konsantrasyon bozukluğu. sosyal ilişkileri etkilenmez

-İkinci Derece Mobbing: Direnemez,

kaçamaz, geçici veya uzun süreli zihinsel ve / veya fiziksel rahatsızlıklar çeker

-Üçüncü Derece Mobbing: Mağdur işgücüne geri dönemeyiz fiziksel ve ruhsal zarar görme, rehabilitasyonla bile düzeltilebilecek durumda değildir. Tıbbi ve psikolojik yardım artık zorunludur

Karşı koyma/Mücadele/Engelleme yöntemleri: Mobbing durumunda pasif saldırganla başa çıkmak aktif saldırganla göre daha zordur. Çünkü pasif saldırganlar kötü davranışlarını örtmek için uygun ortamlarda anlayışlı ve samimi davranışlar sergilerler.

Mobbing kurbanlarına, yeni bir iş araması, yardım alması, kendini yalıtması, özgüvenini geliştirmesi, olasılıkları hatırlaması, yaraları sarmaya çalışması, yasal işlem yapması ve odaya/sendikaya başvurması önerilmektedir.

Yapılması gerekenler :

Mobbing e maruz kalanlar, yaşadıklarının tanımlanmış bir iş yeri sendromu olduğunu, uğradıkları tacizin kendi suçları olmadığını anlamalıdır ve bu yönde mücadeleye devam etmelidirler. Aynı zamanda psikolojik yardım almak, onları yaşadıkları sendrom karşısında verecekleri mücadelede daha bilinçli ve güçlü kılacaktır.Zorbaya açıkça duruma itiraz ettiğini söylemek, taciz edici söz ve davranışlarını durdurmasını istemek, bu esnada yanında güvenilen ve gerekirse tanıklık edebilecek bir iş arkadaşı bulundurmak , ayrıca olayları, verilen anlamsız emirleri ve uygulamaları yazılı olarak kaydetmek alınması gereken önlemlerdir.İlk fırsatta zorba, yetkili birine rapor edilmeli, mobbinge uğrayanın eşiti ise üstüne, üstü ise yönetim kurulu ve insan kaynaklarına durum açıkça ve kanıtlarıyla bildirilmelidir. Gerekliyse, tıbbi ve psikolojik yardım alınmalıdır. Tıbbi yardım ve raporlama hem yardımcı olacak, hem de kanıt oluşturacaktır.

* 16 Ekim 2010 da İzmir Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezinde düzenlenen İşyerinde Psikolojik Şiddet/ Mobbing Sempozyumu Kapanış Bildirgesinden alıntı yapılmıştır.

Meme Kanseri

Meme kanseri kadınlarda en sık görülen kanserdir. Ülkemizde her 12 kadından biri hayatı boyunca meme kanserine yakalanmaktadır. Yaş ilerledikçe görülme sıklığı artan meme kanseri, erken evrelerinde yakalandığı takdirde tamamen iyileşme olasılığı olan bir hastalıktır. Bu nedenle özellikle 40 yaşından sonra hastalığın erken tanısı için kendi kendini muayene, düzenli doktor muayenesi ve mamografik kontroller çok önemlidir.

Meme kanseri, meme dokusunun süt yapan hücrelerinin veya süt kanallarını oluşturan hücrelerinin kontrolsüz çoğalmasıdır. Bu hücrelerin çoğalması ve büyümesi belirli bir zaman dilimi içerisinde olur. Çoğalan ve büyüyen hücre topluluğu kan damarları, lenf yolları ve komşuluk yolu ile vücudun diğer organlarına yayılır. Amaç; bu kanserli dokunun kan ve lenf yolu ile yayılmasından önce meme içinde küçük bir kitle halindeyken tanımlanmasıdır. Bu aşamada tanı konan hastalarda tam tedavi mümkündür.

Meme kanserinin nedeni tam olarak bilinmemektedir. Ancak risk oluşturabilecek bazı durumlar tanımlanmıştır.

RİSK FAKTÖRLERİ;

Anne, kız kardeş gibi birinci derecede akrabalarında meme kanseri olması, genetik incelemelerde BRCA geni pozitif tespit edilen kadınlar, hiç doğum yapmamış olan, hiç emzirmemiş olan, ilk doğumunu 30 yaşın üzerinde yapmış olan, ilk adetini 12 yaşından önce gören ve geç

menopoza giren (50 yaş üstü) kadınlar, bağımsız faktör olarak 50 yaş üzeri kadınlar, kilo fazlalığı olan, sigara ve aşırı alkol tüketen kadınlar, İlk doğum öncesi uzun süre doğum kontrol hapı kullananlar, menopoz sonrası hormon replasman tedavisi alan kadınlar, geçirilmiş bir hastalığın tedavisi amacı ile meme bölgesine yönelik radyasyon maruziyeti olan kadınlar daha fazla risk altındadırlar.

Daha önce bir memesinde meme kanseri tanımlanan kadınların diğer memelerinde kanser olma riski fazladır.

MEME KANSERİNDEN KORUNMAK ve ERKEN TANI İÇİN NE YAPILMALI

Korunmak için kontrol edebileceğimiz gebelik yaşı, emzirme gibi faktörlerin, yaşam tarzı ve beslenme alışkanlıklarının düzenlenmesi gerekmektedir. Gelişebilecek meme kanserinin erken evrede yakalanması için ise kadınların kendi kendini muayene etmeleri, düzenli doktor kontrollerine gitmeleri ve mamografik kontrolleri belli bir program çerçevesinde yaptırmaları çok önemlidir.

Yaşam tarzı ve beslenme alışkanlıklarının değiştirilmesi

Özellikle A ve C vitaminlerinden zengin taze meyve ve sebze tüketilmeli, hayvansal yağlar azaltılmalı, posalı gıdalar tüketilmeli, tutsülenmiş, tuzlu ve konserve yiyecekler azaltılmalı, sigara içilmemeli, alkollü içki tüketimi sınırlandırılmalı, düzenli egzersiz ile kilo kontrolü sağlanmalıdır.

Kadınların kendi kendilerini muayene etmeleri

Meme dokunuzda hormonlarınızın etkisi ile pek çok değişik meydana gelmektedir. Adet görmenizden önce memelerde gerginlik, ağrı ve değişik kitleler oluşabilmekte, adet görmeye başladıktan sonra bu değişikliklerin çoğu kendiliğinden düzelmektedir. Bu nedenle meme muayenesinin adet başlangıç tarihinden bir süre sonra yapılması daha uygun olacaktır

Kadınlar, 20 yaşından sonra adetlerinin başlangıç tarihinden sonraki 5-7 günler arasında, menopoz sonrasında ise belirledikleri bir günde her ay kendi memelerini muayene etmelidirler. Bu muayenelerde meme kanserinin belirtileri olabilecek olan memelerindeki düzensizlikleri, memelerinde kitle bulunup bulunmadığını, deri çekintilerini, meme başı akıntısını, meme ucundaki değişiklikleri (yara, kabuklanma) belirlemeye çalışmalıdırlar.

-Ayna karşısında muayene:

Ayna karşısında kollarını yukarı doğru kaldırarak sayılan belirtiler kontrol edilmelidir. Sonrasında eller yanlarında iken ve eller kalçaların üzerine konularak kuvvetlice aşağıya bastırıldığında ve göğüs kasları kasılarak aynı belirtiler gözle kontrol edilmelidir.

-Duş sırasında muayene

Ayakta, sol meme muayene edilirken sol el başınızın üzerine konulmalı, sol meme ve meme başı sağ el parmak uçları ile yukarıdan aşağıya doğru bastırılarak veya memenin dış kısmından meme başına doğru daireler çizilerek muayene edilmeli ve memede kitle olup olmadığı, önceden var olan kitlelerin yer ve büyüklüğünde değişme olup olmadığı kontrol edilmelidir. Aynı işlem sağ meme için tekrar edilmelidir.

-Sırtüstü yatarken

Sağ meme muayenesi için sağ omuz altına küçük bir yastık yerleştirilmeli, sağ el başın arkasına konulmalı, sol el

parmak uçları ile yukarıdan aşağıya veya dıştan meme başına doğru daireler çizilecek şekilde muayene edilmelidir. Aynı işlem sol meme için tekrarlanmalıdır. Her iki memenin uçları hafifçe sıkılarak meme ucundan akıntı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Akıntı olması halinde akıntının rengi, kıvamı, kanlı olup olmadığı tespit edilmelidir. Her meme muayenesi koltuk altlarınızda herhangi bir şişlik ve ya kitle olup olmadığının kontrolü ile tamamlanmalıdır. Bu bilgiler doktorunuzun muayenesi sırasında yol gösterici ve aydınlatıcı olacaktır

Düzenli doktor muayenesi

Kadınlar 20 yaşından sonra her 2-3 yılda bir, 40 yaşından sonra her yıl bir genel cerrahi uzmanı tarafından muayene edilmelidir. Kendi kendine muayene sırasında tespit edilen hususlar genel cerrahi uzmanı ile tartışılmalı ve takibinde izlenecek yol belirlenmelidir.

Mamografi kontrolleri

Düzenli kontrollerin yapıldığı genel cerrahi uzmanının önerileri alınarak, 40 yaşından sonra her yıl veya her iki yılda bir mamografi kontrolü yapılmalıdır. Daha sık aralıklı mamografik kontrol önerilmemektedir. Mamografi ultrasonografi ile birlikte de değerlendirilebilir. Sağlıklı günler dileriz.

DEPREMDE kadın olmak!

Van'da yaşanan 7.2'lik deprem, yüzlerce kişiyi hayattan koparıırken geride kalanlar, baş edilmesi güç, derin bir acıyla beraber yaşamaya çabalıyor. Bu çabanın aslan payı depremin en çok vurduğu kadınlara düşüyor yine. Yardımların dağıtımında ve günlük yaşamın inşasında yaşanan kaos, kadınları derinden etkiliyor. Kadınlar altı çamur, üstü yağmur çadırlarda ya da elleriyle yaptıkları naylon barakalarda çocuklarına bakmak zorunda ve yardımlara bizzat ulaşabilir durumda değiller. Yardımın onlara gitmesi gerekiyor. İçme suyu, seyyar banyo ve tuvaletlerin olmaması kadınlar için durumu daha da ağırlaştırıyor. Temizlik sorunu ve soğuk salgın hastalıklara davetiye çıkarıyor ama hasta kadın ve çocukların tedavisinin sağlıklı bir şekilde yapılmasının olanakları henüz yok gibi...

Isınma, barınma, temizlik, beslenme gibi sorunlar öyle büyük ve yakıcı ki kadınlar kaybettikleri yakınları için duydukları acıyı

yaşayamıyor, onlarca yıllık emekle kurdukları evlerinin yıkılmasına üzülemiyor bile.

Koordinasyon eksikliğinin devam ettiği, Kızılay'ın ve diğer kurumların yardımlarının birçok yere ulaşmadığı belirtiyor. Depremde kadınlar ve çocuklarla dayanışma için harekete geçen Van'daki kadın örgütlerinin açıklamaları da benzer. Yaşam, Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi de (Yaka-Koop) depremin hemen ardından kadınların ihtiyaçlarını tespit etmeye girişmiş. Kooperatif Başkanı Gülay Gümüştan, "Çocuk bezi, ayakkabı, çorap, battaniyeye kadar ihtiyaçları karşılamaya çalışıyoruz. Çadır diktiyoruz. Köylerde tuvalet ve banyo ihtiyacı var. Kadınlara ihtiyacı doğrudan ulaştırmaya çalışıyoruz" diyor. Van Barosu Kadın Hakları Dayanışma Merkezi Gönüllüsü Bediha Özgökçe Ertan, pazar gündüz saatinde meydana gelen deprem sırasında evlerde kadın ve çocukların bulunduğunu söylüyor. Bu nedenle ölenlerin arasında kadın ve çocuk sayısının daha fazla oldu-

ğu ifade ediliyor. “Bir yıldan daha az bir zamanda bu yaralar sarılmaz” diyen Ertan, organizasyon eksikliğine ve yardım dağıtımlarındaki adaletsizliğe dikkat çekiyor: “Yardımlar her yere ulaşmadı. Yardımlar ulaştırılırken de halka kötü davranılıyor.”

KADINLARA KANTİNDE DOĞUM YAPTIRILIYOR

Zozan Özgökçe (Van Kadın Derneği Gönüllüsü):Derneğimize gelen ilk yardım Trabzon’dan oldu. Yapılan yardımlar çoğunlukla, kadınlara, çocuklara ve engellilere uygun değil. Hareket halinde olan hızlı ve sosyal bir erkek kitlesi var. Ancak kadınlar bunun dışında. Depreme ev işi yaparken, çocuk bakarken hamile ya da yeni doğmuş ya da hasta halde yakalandı kadınlar.

Kadınlar depremde çocuğum nerede, durumu ne olacak, nerede konuşlanıp nerede ısınacağız, ne yiyeceğiz gibi kaygılarla hayatlarını sürdürmeye çalışıyor. Deprem öncesi hayatta üstlenen roller çadırda ve daha zor koşullarda devam ediyor.

Fiziki koşullar ile hizmetler açısından doğumevi hastanesi en kötü hastane konumunda. Bir gün içinde sadece 28 kadının düşük tehlikesi ile başvurduğu hastanede kadınlara kantinde doğum yaptırılıyor. Doğumevi bahçesinde tek tek çadırlar kurularak üzerine kağıtlarla (loğusa, yeni doğan çadırı gibi) emareler yazıldı.

Son günlerde ülkemizde yaratılmaya çalışılan kardeşi kardeşe kırdırmaya yönelik savaş politikalarına inat, dil, din, ırk, mezhep, cins ayırımı gözetilmeden, insanlar sabahın ilk ışıklarından gece yarısına kadar günlerdir yoğun bir şekilde çalışıyor. Kimse Van’daki insanın kimliğini sorgulamıyor. Bir tarafta gelen eşyalar tasnif ediliyor, bir tarafta kolileniyor, bir tarafta kayıt altına alınıyor...

Ne yaptıkları belli, tek bir sorunun cevabını arıyor aslında: Son günlerde medyada çıkan ırkçı söylemler karşısında ne düşündükleri ve çoğunlukla Kürt halkının yaşadığı Van’a yardım için çalışırken yaşadıkları duygular anlatılabilecek gibi değil.

Bir çok kadın dernekleri Van ve Erçiş’ deki depremden dolayı büyük bir çalışma ve yar-

Kadınlar depremde çocuğum nerede, durumu ne olacak, nerede konuşlanıp nerede ısınacağız, ne yiyeceğiz gibi kaygılarla hayatlarını sürdürmeye çalışıyor. Deprem öncesi hayatta üstlenen roller çadırda ve daha zor koşullarda devam ediyor.

dım kampanyası kapsamında, özellikle kadınların insanüstü bir çabayla çalıştıklarını belirtiyor. “Afetlerde de, savaşlarda da en çok etkilenen kadınlar ve çocuklar oluyor her zaman. İnsanlar burada güzel bir duyguyla çalışıyorlar ama oradaki uyumsuzluk, organizasyon bozukluğu ve çifte standart buradaki kadınların şevkini biraz kırıyor ama moral bozukluğuna rağmen çalışıyor” diyen kadın örgütleri yardımların ihtiyacı olan insanlara ulaştığını bilmeyi, her şeyin şeffaf bir şekilde yapılmasını istediklerini söylüyorlar.

Burada harcanan emekler orada mağdur olan kadın ve çocuklara ulaşırsa, o zaman bu yorgunlukların ve harcanan emeğin bir değerini olacağı belirtilmektedir.

Van’da 5.6 şiddetinde ikinci bir deprem yaşanmıştır. Birinci depremden sonraya bölgeye giden Bakan ve Van valisi hasarlı evlere dönülmesi hususunda “deprem için şu an en güvenli yer Van’dır” diyerek 5.6 şiddetinde gerçekleşen depremde 34 kişinin ölmesinin sorumlusu durumuna düşmüşlerdir. Devlet acizliğini bir kez daha göstermiştir. Ne yazık ki bu sorumluluğu taşıyan Bakan ile beraber Van Valisi görevlerinden ayrılma sorumluluğunu yerine getirmeyip, pişkinlikle olayı karşılamaları düşündürücüdür.

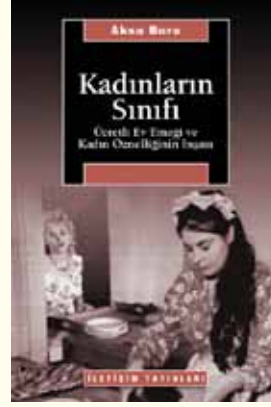

Sürüne
Sürüne
Erkek
Olmak

Pınar Selek
İletişim, 2008

Kadınların
Sınıfı

Aksu Bora
İletişim, 2005

Tarihin
Cinsiyeti

Fatmagül Berktaş
Metis, 2003

Son Sömürge
Kadınlar

Maria
Mies, Veronika
Bennholdt-
Thomsen, Claudia
Von Werlhof
Metis, 2008

Kendine
Ait
Bir
Oda

Virginia Woolf
İletişim, 2002

Yıldırım
Bölge
Kadınlar
Koğuşu

Sevgi Soysal
İletişim, 2003